

Tweede Kamer, Armoede- en schuldenbeleid

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Concept

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de vaste commissie voor Economische Zaken hebben op 14 oktober 2026 overleg gevoerd met de heer Vijlbrief, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, over:

- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 15 juni 2026 inzake reactie op verzoek van het lid Lahlah, gedaan tijdens de regeling van werkzaamheden van 21 april 2026, over het rapport "Schrijnende keuzes" van het Nationaal Fonds Kinderhulp (24515, nr. 823);**
- **de brief van de minister van Werk en Participatie d.d. 1 juli 2026 inzake voortgang oplossingen alleenverdienersproblematiek (26448, nr. 899);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 1 juli 2026 inzake voortgang Noodfonds Energie (36933, nr. 44);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 1 juli 2026 inzake kabinetsreactie op het eindrapport Wetsevaluatie Adviesrecht van gemeenten bij schuldenbewinden (34509, nr. 3);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 2 juli 2026 inzake antwoorden op vragen commissie betreffende de V-100 inzake geld en schulden (24515, nr. 844);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 2 september 2026 inzake inzicht in schulden (24515, nr. 845);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 24 september 2026 inzake bestuurlijke afspraken vroegsignalering (24515, nr. 847);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 29 september 2026 inzake voortgang Noodfonds Energie (36933, nr. 47);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 7 oktober 2026 inzake reactie op een drietal burgerbrieven over onder andere het stelsel sociale zekerheid en toeslagen voor gepensioneerden (26448, nr. 916).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Van der Lee

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Van Eijk

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Post

Voorzitter: Biekman
Griffier: Morrin

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: De Beer, Biekman, Bolhuis, Ceulemans, Flach, Hamstra en Edgar Mulder,

en de heer Vijlbrief, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Aanvang 14.00 uur.

De voorzitter:

Goedemiddag. Welkom, iedereen. Hierbij open ik deze vergadering van de commissie voor Sociale Zaken. Welkom aan iedereen op de publieke tribune en de kijkers thuis. Ik wijs er ook even op dat er op de publieke tribune niet geklapt of gejuicht mag worden als u iets goeds hoort of als iets bij u aanslaat. Ik heet ook minister Vijlbrief hartelijk welkom en links van mij de Kamerleden: de heer Hamstra namens het CDA, de heer Flach namens de SGP, de heer Mulder namens de PVV, de heer Bolhuis namens PRO en de heer De Beer namens de VVD. Jullie hebben vier interrupties in dit debat en elk vijf minuten spreektijd. Als eerste geef ik het woord aan de heer Hamstra.

De heer Hamstra (CDA):

Voorzitter, dank. "Het lukte me nog altijd om rond te komen, ondanks mijn chronische ziekte en ondanks de hoge huurprijzen. De verwarming gaat omlaag en we leven zuinig, maar het lukte me nog altijd om rond te komen, totdat het niet meer lukte. En toen moest ik aankloppen bij de voedselbank." Het verhaal van deze dappere mevrouw hoorde ik afgelopen maandag tijdens een werkbezoek aan het Armoedefonds. Ik kies ervoor om dit verhaal te vertellen, maar ik had ook een van de honderdduizend andere verhalen kunnen vertellen die misschien wel over hetzelfde zouden gaan. Ik zou het graag doen om armoede minder stil te maken.

Voorzitter. Stilzitten is geen optie. Het CDA is dan ook blij met voedselbanken, het Armoedefonds, SchuldHulpMaatje, Noodfonds Kinderhulp en tientallen andere organisaties en tienduizenden vrijwilligers die zich elke dag inzetten om armoede te bestrijden en te verzachten. Dank jullie wel.

Voorzitter. Ook de overheid zit niet stil. Gemeenten doen een duit in het zakje, maar doordat we meer dan 190 verschillende minimaregelingen hebben, heb je misschien in de ene gemeente net iets meer geluk dan in de andere gemeente. De minister schrijft hierover dat verschillende verkenningen zijn uitgevoerd en dat hij met de VNG in gesprek is. Mijn vraag is: wanneer verwacht de minister concrete afspraken over een basisniveau van minimaregelingen met ruimte voor lokaal maatwerk?

Dan hebben we ook nog de Haagse schotten. Bijstandsuitkeringen en de armoede-envelop staan op de begroting van SZW, maar dat is niet het enige. We hebben de NPLV-middelen die op de begroting van VRO staan, beleid voor onderwijsachterstanden en schoolmaaltijden bij OCW en Kansrijke Start bij VWS. Als ik even doorga, dan kom ik al uit op zes ministeries. Geen wonder dat de Kinderombudsman spreekt over versnipperd beleid en een doelmatigheidspercentage van slechts 4%. 4%!

Voorzitter. Volgens mij is het probleem nu wel helder, maar ik wil nu graag stilstaan bij de oplossing. Hoe mooi zou het zijn als we beleid kunnen maken dat op elkaar is afgestemd? Daarom pleiten wij voor een jaarlijks begrotingsoverzicht armoede. Nee, dit is geen aparte begroting, maar wel een overzicht naast de bestaande begrotingen dat

inzicht geeft in alle regelingen die raken aan bestaanszekerheid en deze versterken. Mijn vraag is: hoe kijkt de minister aan tegen zo'n begrotingsoverzicht armoede en kan de minister toezeggen aan de slag te gaan met zo'n overzicht, bijvoorbeeld bij de begroting voor 2028? Graag een reactie van de minister.

Vervolgens willen we natuurlijk ook graag de effecten van het integrale beleid meten, dus niet van elke maatregel afzonderlijk, maar van alle programma's uit het begrotingsoverzicht armoede samen. Op die manier krijgen we meer inzicht in de effecten van ons beleid en kunnen we meer en tijdig bijsturen. Welke mogelijkheden ziet de minister om zo'n effectmeting te ontwikkelen?

Voorzitter. Ten slotte komen we natuurlijk ook uit bij een coördinerende rol van de bewindspersoon. We hebben het namelijk over zes ministeries, maar het is wel handig als daarop coördinatie plaatsvindt. Mijn vraag is of de minister van SZW zo'n coördinerende rol op zich zou willen nemen en die ook voor zichzelf weggelegd ziet.

Voorzitter. We snappen dat dit niet morgen geregeld is. Daarom hebben we ook een aantal vragen voor de korte termijn. Allereerst wil ik stilstaan bij het Noodfonds Energie. Het is fijn dat daar 193 miljoen euro voor gereserveerd is, maar het noodfonds kijkt naar de relatie tussen enerzijds de energiekosten en aan de andere kant het aandeel daarvan in het inkomen. Wie op dit moment nauwelijks stookt omdat hij bang is dat de kachel te hoog staat en hij daardoor de energierekening niet kan betalen, valt nu met dit noodfonds tussen wal ... Nee, niet tussen wal en schip; ze vallen buiten de boot. Mijn vraag aan de minister is dus: hoe kijkt hij daarnaar en hoe kan hij ervoor zorgen dat deze huishoudens worden bereikt en ook worden geholpen?

Voorzitter. Mijn tweede punt gaat over vroegsignalering. Vanaf 2027 gaat daar structureel 20 miljoen euro naartoe. Daar zijn we natuurlijk ontzettend blij mee, maar ik wil ook graag weten hoeveel mensen na een signaal ook daadwerkelijk hulp ontvangen. Kan de minister daarop ingaan? Daarbij kunnen vrijwilligers, werkgevers en banken helpen om mensen eerder te bereiken. In juni namen we als Kamer ook onze moties aan om met banken doorverwijzing met toestemming van de klanten te onderzoeken en om de proef bij de Rijksschoonmaakorganisatie te vertalen naar een vertrouwelijke werkgeversroute. Ik vraag de minister voor beide moties een concrete planning te geven, zodat duidelijk wordt wanneer mensen er in de praktijk ook daadwerkelijk iets aan hebben en iets van terugzien. Wanneer kunnen wij deze planning tegemoetzien?

Voorzitter, tot slot. We willen graag mensen meer grip geven op hun geld. We willen zorgvuldig verkennen waar automatische toekenning van ondersteuning mogelijk is, bijvoorbeeld als de overheid de benodigde gegevens al heeft. Daarnaast wachten we op de uitwerking van een vaste betaaldag en een beter schuldenoverzicht. Het hoeft niet morgen al af, maar stap voor stap moet er wel iets veranderen. Ik vraag de minister daarom om voor de vaste betaaldag een eerste uitvoerbare stap te noemen en om voor het schuldenoverzicht samen met schuldhulpverleners en private schuldeisers een haalbare eerste versie uit te werken. Graag een reactie van de minister.

Kan ik nog afronden?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Hamstra** (CDA):

Voorzitter. De vrouw bij het Armoedefonds aan wie ik refereerde, heeft weinig aan beleid dat haar niet bereikt. Laten we ervoor zorgen dat het geld en de hulp die we beschikbaar stellen ook echt een verschil maken.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U zit precies op de vijf minuten.

De heer **Flach** (SGP):

Een mooi en betrokken betoog van de collega. Hij stipt een aantal serieuze problemen aan. Een van de dingen die hij noemde, was het gemeentelijk schuldenbeleid. Hij riep op tot een bepaalde uniformering met ruimte voor lokaal maatwerk. Daar zit echter een probleem. Veel gemeenten moeten kiezen tussen hulp aan jongeren die in de knel zitten, huishoudelijke hulp, mensen in armoede en mensen die werkloos zijn. Is het echte probleem niet dat wij vanuit Den Haag gewoon te weinig geld aan gemeenten geven, zodat ze dit soort keuzes moeten maken? Wat wil het CDA doen om te zorgen dat gemeenten hiertoe financieel beter uitgerust zijn?

De heer **Hamstra** (CDA):

Dank aan de heer Flach voor deze vraag. Twaalf maanden geleden zat ik ook aan de andere kant en was ik wethouder op dit domein. Ik snap de problematiek dus ook. Eigenlijk is dat de reden waarom ik in die zin niet zozeer een onderscheid wil maken tussen het geld dat gemeenten krijgen en wat we hier vanuit Den Haag doen. Wij hebben het hier heel vaak over een armoede-envelop van 150 miljoen, maar bij mijn exercitie van afgelopen vrijdagochtend door de begrotingsstaat heen kwam ik al op meer dan 2 miljard uit. Als je daar dat percentage van doelmatigheid van 4% op legt, is het probleem misschien niet dat er te weinig geld is, maar dat we het niet doelmatig genoeg besteden. Daar zou ik dus graag naar willen kijken. Als u daar suggesties voor hebt, dan wil ik graag meekijken. Maar ik zou ervoor willen zorgen dat die 2 miljard ook daadwerkelijk bij die mensen terechtkomt voor wie we dit beleid maken.

De **voorzitter**:

Een vervolgvraag van de heer Flach.

De heer **Flach** (SGP):

Helder antwoord. Dank daarvoor. Ik kom ook van dezelfde kant. Veel collega's komen ook uit de gemeentelijke praktijk. We weten dus, denk ik, beiden ook hoe goed gemeentelijke schuldhelpverlening en armoedebeluid gewoon werken in de praktijk. Misschien is dat dus wel een deel van de oplossingsrichting en moeten we meer zaken echt lokaal beleggen, omdat daar de mensen gekend worden, bekend zijn bij de instanties en de weg ook weten. Misschien is dat dus een begin van een verdere verbetering.

De heer **Hamstra** (CDA):

Dat zou heel goed kunnen. Het is bij gemeenten belegd omdat die dicht bij de inwoners staan. Daar kan ik u dus volledig in volgen. Dat zien we ook bij verschillende organisaties, waarvan een aantal ook op de tribune zit. Die kennen die mensen en

spreken ze elke dag, dus dat is waar. Naast het pleiten voor dat begrotingsoverzicht armoede willen we daarom ook die effectmeting hebben om te kijken wat nou werkt. Ik sluit niet uit dat precies wat de heer Flach zegt daaruit komt en dat dit het beste werkt. Dan moeten we misschien gaan verschuiven. Dat zou heel goed kunnen.

De voorzitter:

Eerst een interruptie van de heer De Beer en dan kom ik bij de heer Bolhuis.

De heer De Beer (VVD):

Volgens mij was het een prima betoog van de heer Hamstra om meer duidelijkheid en overzicht te creëren over de verschillende regelingen en hoe die doelmatigheid uitpakt. Mijn vraag zou wel zijn: wat hebben mensen daar zelf aan? Is de heer Hamstra bekend met het initiatief van de gemeente Utrecht om ook een integraal inkomensportaal te bouwen, op basis waarvan mensen op grond van geautomatiseerde gegevensuitwisseling eigenlijk in één keer verschillende regelingen kunnen aanvragen? Zou hij dat ook kunnen meenemen of ondersteunen richting de vraag aan de minister?

De heer Hamstra (CDA):

Ook een mooie vraag. Ik ga in op de eerste vraag, over wat mensen er zelf aan hebben. Daar gaat dit om. Dat is dus terecht. Alles wat we hier in deze Kamer doen, moet volgens mij daarom gaan. Platgeslagen zien we dat €0,04 van elke euro terecht komt bij de mensen voor wie we het doen. Dan denk ik: elk percentage waarmee dat omhoog zou gaan en elke extra cent die daar meer naartoe zou gaan, zal al helpen. Ik hoop dus dat dit een stap in de goede richting is. Daar gaan we voor. Dat is de ene kant van het verhaal. De andere kant is ook: wij werken hier met gemeenschapsgeld. Ik vind dus ook dat je goed om moet gaan met gemeenschapsgeld. Alleen al om die reden zijn we verplicht om naar die doelmatigheid te kijken. De Algemene Rekenkamer zegt daar ook wat over. Dan uw laatste punt over Utrecht. Ik kende dat nog niet. Ik ben zeker bereid om dat mee te nemen, om daarover verder met u door te denken, en om dat bij de minister aanhangig te maken om te kijken hoe hij daarnaar kijkt en of dat een mogelijke oplossing zou kunnen zijn. Ja.

De voorzitter:

Een vervolgvraag van de heer De Beer.

De heer De Beer (VVD):

Even voor de zuiverheid: als ik de heer Hamstra goed heb begrepen, zegt hij dat we door de verschillende regelingen en het feit dat we daar geen duidelijk overzicht van hebben, de doelmatigheid niet goed kunnen vaststellen en dat dat eigenlijk alleen maar op die 4% kan. Maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat de andere €0,96 van die euro ondoelmatig is besteed. Volgens mij gaat het om de vraag of we meer zicht kunnen krijgen op die doelmatigheid, niet gezegd hebbende dat alle middelen die nu in dit domein besteed worden ondoelmatig zouden zijn.

De heer Hamstra (CDA):

De heer De Beer heeft natuurlijk gelijk in wat hij zegt. Wij hebben in deze Kamer de afgelopen twaalf maanden twee keer een rondetafelgesprek gehad, waar ook mevrouw Kalverboer, de Kinderombudsman, aanwezig was. Zij gaf aan dat als we het vergelijken met omliggende landen, ons armoedebeleid het minst effectief is en dat het een doelmatigheid van 4% betreft. Een hoogleraar van de Universiteit Leiden, Koen

Caminada, komt op exact hetzelfde uit in een studie uit 2023. De conclusie die ik trek, is dat het niet helpt om versnipperd beleid te hebben. Dus laten we de eerste stap zetten: het beleid integraal maken, kijken hoe het op elkaar aansluit, en dan de effectiviteit meten en op basis daarvan conclusies trekken. In alle eerlijkheid: alle conclusies die ik nu trek, zijn ook al voorbarig. Misschien moeten we dat dus afwachten en dan bekijken hoe we dat met z'n allen beter kunnen maken.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Ten eerste dank aan meneer Hamstra voor een prima betoog. Ik kan het heel goed volgen. Mijn vraag gaat eigenlijk over het volgende. Wij hebben ook gesprekken gevoerd. Dan komt vaak terug dat toegang tot mondzorg een groot probleem is en dat de kinderbrillen eigenlijk ook altijd een groot probleem zijn. Tegelijkertijd zijn we bezig met een versimpeling van regelingen en moet het toegankelijker. Ik ben benieuwd hoe meneer Hamstra naar dit soort zaken kijkt, dus naar kinderbrillen, mondzorg en de acties die hier nu genomen worden.

De heer **Hamstra** (CDA):

Klopt, die signalen bereiken ons ook. Het gaat over mondzorg, zoals de heer Bolhuis terecht zegt, en het gaat over kinderbrillen. Er is ook zoiets als menstruatiearmoede. Er is boodschappenarmoede. Mensen durven de verwarming niet meer aan te zetten. We komen met allemaal versnipperd beleid om die problemen op die manier op te lossen. Onderaan de streep is het probleem dat mensen te weinig geld hebben. Dat is eigenlijk waar dit om gaat. Daarom probeer ik zelf altijd te waken voor woorden als menstruatiearmoede, kinderbrillenarmoede of wat dan ook. Het gaat om armoede. Het gaat erom dat die mensen te weinig geld in hun zakken hebben. Ik probeer het juist even iets hoger te tillen om te bekijken hoe we er nou voor kunnen zorgen dat we het op een effectieve manier gaan oplossen met z'n allen, zonder dat we symptomen gaan bestrijden. Ik wil mensen niet tekortdoen, hoor. Dat is echt niet mijn bedoeling, maar ik wil graag naar de wortel van het probleem en dat oplossen.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Ik denk dat we allebei naar de wortel van dit probleem willen, maar het vraagstuk is dat het afhankelijk is van de gemeente — dat is de zogenoemde "postcodeloterij" — of je dus inderdaad wel of niet een vergoeding voor je mondzorg krijgt, of wel of niet een kinderbril krijgt of een laptop voor je kind om mee naar school te gaan. Ik denk dat we daar allebei vanaf willen. Bent u het daarmee eens en ziet u dan ook een rol voor de minister hierin?

De heer **Hamstra** (CDA):

Ja, daar ben ik het mee eens. In mijn betoog beoogde ik te zeggen dat het gaat om die meer dan 190 verschillende minimaregelingen en dat het niet zou moeten uitmaken in welke gemeente je woont. Als dat dus de kern is van wat u zegt, kunnen wij elkaar daarin vinden en volgens mij geldt dat voor een meerderheid van de Kamer. Volgens mij is de minister daar ook al wel mee bezig, dus ik ben benieuwd welke concrete stappen daarop gezet kunnen worden.

De **voorzitter**:

Dank u wel. We vervolgen met de heer Flach voor zijn inbreng.

De heer **Flach** (SGP):

Voorzitter. Ik denk dat we allemaal een debat als dit ingaan met een aantal mensen op ons netvlies die we gesproken hebben of waar we berichten van ontvangen hebben. Ik hoorde dat de heer Hamstra ook doen. Ik wilde beginnen met het verhaal van Martin, die jarenlang hard gewerkt heeft, maar die als gevolg van een herseninfarct thuis kwam te zitten. Daar kwam de diagnose kanker overheen. Hij was volledig arbeidsongeschikt. Hij wilde niet stoppen met werken, maar hij kon niet anders. Alsof dat nog niet erg genoeg was, gingen hij en zijn vrouw er fors op achteruit qua inkomen. Zijn vrouw verzorgt hem al jarenlang liefdevol, maar heeft daarom geen inkomen. Terwijl iemand die werkt per jaar duizenden euro's arbeidskorting ontvangt, wordt hij benadeeld doordat hij €0 kan aftrekken van inkomstenbelasting. Het kan toch niet zo zijn dat je enkel vanwege het feit dat je ernstig ziek bent geworden, er zo fors op achteruit gaat in je inkomen? Dat is toch onrechtvaardig? Hoe kijkt de minister hiernaar? Is hij bereid om met zijn collega van Fiscaliteit te kijken hoe we deze hardvochtige effecten in ons belastingstelsel kunnen voorkomen en armoede kunnen tegengaan, bijvoorbeeld door een andere vormgeving of verzilverbaarheid van heffingskortingen?

Dit onderwerp staat, na het aannemen van mijn motie daarover onlangs, ook op de agenda voor de besprekingen met sociale partners. Na jarenlang fiscaal onrecht is er nu echt een gapend gat ontstaan tussen alleenverdieners en uitkeringsgerechtigden aan de ene kant en werkenden aan de andere kant. De hyperfocus op betaald werk als weg naar het geluk voor iedereen is doorgeslagen. We krijgen een grotere groep mensen die dat niet meer kan bijhouden. De SGP rekent er dus op dat er nu echt maatregelen komen die armoede onder deze groep tegengaan in plaats van vergroten. Kan de minister bevestigen dat hij dit in de polder op de agenda gaat zetten?

Om schuldenproblematiek tegen te gaan, is een integraal overzicht van schulden nodig. Daar werd op ingezet, maar ik lees nu dat het kabinet afziet van de invoering van zo'n integraal schuldenoverzicht vanwege het feit dat het om een aanzienlijke investering gaat, terwijl zo'n overzicht in het ibo schulden werd gezien als een essentiële maatregel die niet kan ontbreken. De vraag is dan ook: wegen de baten van zo'n overzicht op tegen de investering? Kan de minister daarop ingaan? Ik zou zeggen: laten we alsnog werk maken van een beter en integraal overzicht van schulden.

Ondertussen werkt de minister al enige tijd aan de vereenvoudiging en uniformering van lokale armoederegelingen. Op dit moment heb je in gemeente X soms veel meer mogelijkheden dan in een andere gemeente. Het zou logisch zijn als er in elk geval een minimumbasisniveau is waarop iedereen kan terugvallen, ongeacht diens postcode. Daarnaast moet er uiteraard gemeentelijke vrijheid zijn, maar, zeg ik erbij, dan moeten gemeenten ook wel de bijbehorende middelen hebben om die vrijheid te kunnen uitoefenen. Zij staan dicht bij de burgers en weten wat het beste past in hun gemeente en bij hun lokale inwoners. Hoe staat het met de uitwerking van deze plannen? Kan de minister een tijdje schetsen?

Steeds meer gemeenten kennen ook lokale gezinsregelingen. Dat juicht de SGP alleen maar toe, maar lang niet iedereen weet af van het bestaan ervan. Ouders moeten er zelf actief naar op zoek zonder dat er een duidelijk overzicht van is en ze moeten aantonen dat ze recht hebben op bepaalde regelingen, bijvoorbeeld omdat ze niet kunnen rondkomen. Is de minister bereid in zijn verkenning ook de lokale gezinsregelingen mee te nemen?

De SGP zou graag zien dat de gemeentelijke regelingen en fondsen automatisch gekoppeld worden aan het kindgebonden budget in het nieuw te lanceren online gezinsportaal. Wil het kabinet de mogelijkheden hiervoor in kaart brengen met gemeenten en ouders? Zo wordt meteen duidelijk waar je als ouder en kind landelijk en lokaal recht op hebt, en wordt niet-gebruik tegengegaan.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zie dat er één interruptie is, van de heer Hamstra.

De heer Hamstra (CDA):

Complimenten aan collega Flach voor zijn inbreng. Ik heb een vraag over het minimumbasisniveau waarover hij het had. Het zijn misschien twee vragen. Een is op welke manier dit geregeld zou kunnen worden. Hoe ziet hij dat voor zich en heeft hij daar ideeën over? De tweede gaat over dat lokale maatwerk. Daar ben ik een voorstander van. Dat heb ik ook genoemd. Hoe voorkomen we dan dat daardoor de verschillen tussen gemeente A en B nog weer vergroten, zeg maar? Heeft hij daar een idee over?

De heer Flach (SGP):

Dit is best een heel grote en complete vraag — dank daarvoor — want het is nogal verschillend in welke gemeente je actief bent. Er zijn gemeenten waar als gevolg van het specifiek wegvallen van een bepaalde industrie of grote werkgevers echt meer armoede is dan in andere gemeenten. Ik kan me voorstellen dat er dan ook meer wordt ingezet op armoedebestrijding. In het hele uitkeringsstelsel in Nederland zijn gemeenten, denk ik, voor een aantal uitkeringen feitelijk gewoon een uitvoeringsinstantie voor de Rijksoverheid en dan hebben ze geen vrijheid om bijvoorbeeld een lagere of hogere uitkering toe te kennen. Je zou je kunnen voorstellen dat je zo'n drempel inbouwt, ook als het gaat om armoede- en schuldenbeleid, maar dat je daarboven wel toch de vrijheid hebt om afhankelijk van de lokale situatie iets extra's te doen. Ergens zie ik dat het beste tot z'n recht komen op lokaal niveau. Daar kun je bepalen of, laten we zeggen, een extra trapveld belangrijk is of een extra investering in voorzieningen voor armoede en schulden. Juist die democratie zo dichtbij, waar mensen zo naar binnen kunnen lopen, weet het beste hoe je daar keuzes in kunt maken.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zie dat er verder geen interrupties zijn. Dan gaan we over naar de inbreng van de heer Mulder.

De heer Edgar Mulder (PVV):

Tijdens het vorige debat waren bijna alle partijen die toen aanwezig waren bezorgd over de armoedecijfers in Nederland. Sinds dat commissiedebat is de inflatie verder opgelopen, van 2,7% in maart van dit jaar naar inmiddels 3,4%. Uit het Nibudonderzoek Geldzaken blijkt dat 40% van de huishoudens het nu moeilijk heeft om rond te komen. 30% maakt zich bijna dagelijks zorgen over hun financiële situatie. De PVV blijft het schandalig vinden dat in een rijk land als Nederland niet alleen zo veel mensen zich zorgen maken, maar ook steeds meer mensen daadwerkelijk niet meer rondkomen. Een van de redenen dat mensen problemen hebben, is de hoge energierekening. De minister schrijft ons in zijn brief van 1 juli dat huishoudens met een lager inkomen en een hoge energierekening moeite hebben met het betalen van hun rekening en dat de oorzaak ligt in het Midden-Oosten en in oorlogen overal in de wereld. Daarom komt de

minister met een Noodfonds Energie.

Voorzitter. Het klopt dat prijs van gas alle kanten op schiet door de ellende in de wereld, maar de minister weet toch ook dat er nog andere oorzaken zijn van de hoge prijs in Nederland, namelijk belastingen en transportkosten? Die zijn echt extreem en iedere burger, ieder huishouden kan dat iedere maand zien op zijn rekening. In 2028 komt er ook nog eens de Timmermanstaks bij. Dat is nog eens €70 extra per maand. Over die totale energierekening moet de Nederlander dan ook nog eens 21% btw betalen. Dat is het hoge tarief, terwijl het hier eigenlijk om een basisbehoefte gaat. De minister schrijft dan in zijn brief dat het optuigen van dat energiefonds moeilijk en ingewikkeld is. Daarom lukt het ook niet om het noodfonds dit jaar al te laten starten en gebeurt dat pas volgend jaar. Ook over de mensen die een beroep mogen doen op het fonds is gedoe en onzekerheid. Je moet een bepaald percentage van je inkomen aan energie betalen, maar de mensen die het echt heel moeilijk hebben, doen de verwarming al niet eens meer aan. Die mensen krijgen dan dus geen compensatie uit het noodfonds. Oftewel, de mensen die het het hardst nodig hebben, krijgen niets. Er is dus veel gedoe en onzekerheid. Wil de minister daarop ingaan?

Ik wil de minister er ook aan herinneren dat er naast het optuigen van een energiefonds ook andere manieren zijn om mensen te helpen. Dat weet deze minister, want die heeft enige ervaring met fiscale zaken. Ik wil graag van de minister weten of hij zijn collega in het kabinet heeft gevraagd om bijvoorbeeld de btw op energie te verlagen. Is de minister het met de PVV eens dat het beter zou zijn om en-en te doen, én dat noodfonds starten én de btw verlagen?

Voorzitter. De minister heeft het in zijn brief over minder energie verbruiken en minder afhankelijk zijn van olie, gas en kolen. Dat is misschien een hartstikke interessante filosofische discussie voor welgestelde D66-leden tijdens een leuk dinertje, maar als we het hebben over huishoudens in Nederland die moeite hebben met het betalen van rekeningen, gaat het toch gewoon over de betaalbaarheid van gas. Mensen die het wat moeilijker hebben in het leven hebben namelijk geen zonnepanelen op het dak of geld voor een warmtepomp. Ik roep de minister dus op om weer even met beide benen op de grond te komen en de problemen van gewone mensen onder ogen te zien.

Voorzitter. Even een ander onderwerp. De heer Flach ging ook al even terug naar het debat van 17 oktober. Deze commissie en, toen nog, staatssecretaris Nobel waren het erover eens dat mensen met schulden vooral behoefte hebben aan overzicht. Wat moet ik betalen, aan wie en hoeveel? Destijds kwam er een belofte om één schuldenoverzicht te maken, maar deze minister zegt nu dat dat te ingewikkeld is, en dus blijven de mensen zitten met verschillende systemen en loketten. Waarom lukt het de minister niet om dit te regelen voor mensen die nu al door de bomen het bos niet meer zien?

Voorzitter, afrondend. Er is afgesproken dat er een kosteloze betalingsherinnering komt. Dat is ook afgesproken op 17 oktober. Dat was een toezegging aan mijn collega Léon de Jong. Inmiddels is daar een pilot voor gestart. Ik wil de minister vragen of hij kan toezeggen dat deze maatregel na de pilot blijft bestaan als blijkt dat hierdoor minder mensen verder in de schulden raken.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U heeft een interruptie van de heer Flach.

De heer **Flach** (SGP):

De heer Mulder heeft het vrij uitgebreid over de kosten van energie. Nu bleek onlangs dat Nederland in 2022 vrijwillig heeft ingestemd met het laten verhogen van de gasbelasting in het kader van het Europese Herstel- en Veerkrachtplan en dat we die gasbelasting dus helemaal niet meer naar beneden kunnen laten doen. Voor een belangrijk deel van de mensen in armoede is dit een groot probleem, want die hebben inderdaad de keuze niet om elektrisch te verwarmen en die zijn afhankelijk van het gas. Wat is de reactie van de heer Mulder daarop?

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Zo snel mogelijk weg bij Brussel, en weer onze eigen wetten maken en beslissingen nemen.

De **voorzitter**:

Dank. Ik nodig de heer Bolhuis uit voor zijn inbreng.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Voorzitter, dank u wel. In een welvarend land als Nederland zou natuurlijk eigenlijk niemand in armoede moeten leven. Ik was net bij een actie van de FNV tegen armoede en hoorde toch wel schrijnende verhalen. Het ging over iemand die een tijd niet met de samenleving mee kon doen, omdat ze geen toegang had tot mondzorg. Het ging ook over kinderbrillen, waar kinderen geen toegang toe hebben. Het ging inderdaad over mensen die de kachel niet durven aanzetten. Dat is wel wat we nu in Nederland zien en dat zijn toch wel zorgelijke signalen. Het aantal hulpvragen voor basisvoorzieningen blijft stijgen. Het aantal hulpvragen onder werkende ouders blijft ook stijgen. We zien een toename van het aantal alleenstaanden bij de fondsen. Dat horen we van al die verschillende organisaties die met hart en ziel hieraan werken.

Ik wil toch even inzoomen op de vele signalen die we krijgen over jongeren tot 23 jaar en de rol die "buy now, pay later"-constructies en sociale media spelen in de toename van schulden. Ik heb eerst schriftelijke vragen gesteld aan de minister en daarop wordt eigenlijk aangegeven dat het ministerie niet weet hoe groot de bijdrage is van sociale media aan de geldzorgen onder jongeren en van de invloed van "buy now, pay later" op de grote problemen van jongeren. Mijn vraag is toch: waarom weet de minister dat niet en is het voor ons allemaal niet handig om dat wel te weten? Het is namelijk een groot en groeiend probleem.

Verschillende organisaties geven aan dat mensen en organisaties een beetje het overzicht kwijtraken in het armoedelandchap in Nederland. Iemand zei tegen ons: ik heb het gevoel dat ik in een armoedejungle zit vol met regelingen en organisaties, waarin ik de weg kwijtraak; ik zit in een postcodeloterij waarin een huishouden afhankelijk is van de woonplaats en daardoor kan ik gewoon honderden euro's minder krijgen. Wij steunen van harte wat er in het regeerakkoord staat over dat er een basisniveau, een uniformering, moet komen. De vraag aan de minister is wel hoe het staat met de uitwerking van het basisniveau, van de vereenvoudiging. Wanneer komt de uitwerking naar de Kamer? Dan ga ik een stapje verder met die vraag: zitten daar dus ook zaken in als toegang tot mondzorg en toegang tot de kinderbril? En zitten daar ook

meer organisatorische zaken in, zoals dat er één loket komt bij de gemeente voor mensen die het nodig hebben en hierover vragen hebben?

Een ander punt gaat over de jungle van geld krijgen, namelijk de discussie over het nationale betaalmoment. Veel mensen geven toch aan dat ze grote problemen hebben met de verschillende momenten waarop ze uitbetaald worden. Mijn vraag aan de minister is: zouden de regelingen van de overheid in ieder geval op één moment uitbetaald kunnen gaan worden? Daar zijn nu namelijk ook verschillende data voor. Ik ben benieuwd hoe het daar nu mee staat.

Dan complimenten voor de vroegsignalering, de 20 miljoen die beschikbaar komt en de bestuurlijk afspraken die zijn gemaakt. Dat is een goede zaak. Ik mis alleen de gerechtsdeurwaarders. De deurwaarders doen niet mee in de bestuurlijke afspraken. We krijgen veel signalen dat die toch een rol zouden kunnen spelen door eerder bij de andere partijen in de keten aan te geven dat er hulp kan worden gegeven.

Dan het Tijdelijk Noodfonds Energie. Daarbij zien we toch echt wel een groot probleem. Het is al eerder door collega's aangegeven: meer dan 100.000 mensen in Nederland hebben verborgen energiearmoede, volgens TNO-cijfers. Die mensen kunnen nu geen toegang krijgen tot het tijdelijk noodfonds. Mijn vraag is: welke oplossingen heeft de minister overwogen om die groep met verborgen energiearmoede te bereiken? Zouden bijvoorbeeld energiecoaches kunnen helpen? Energiecoaches komen bij mensen thuis. Zij kunnen zien of er een probleem is. Zouden die die gevallen kunnen doorleiden naar het noodfonds om toch te helpen, ook al is er geen hoge energierekening? Er zijn namelijk mensen die de kachel niet durven aanzetten.

Als laatste. Er zijn veel verschillende mensen en organisaties in Nederland bezig met armoedebestrijding. Dat is fantastisch. Dat is hartstikke goed. Tegelijkertijd denk ik: kunnen we de krachten niet bundelen? Wij keken naar België. Daar zie je een voorbeeld. In België bestaat er een officieel instituut, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Dat is een orgaan dat onderzoek doet, maar ook een klankbord is voor het ministerie van Sociale Zaken, het ministerie advies geeft over goed armoedebeleid en met wetgeving mee kan kijken. Mijn vraag is: zijn er uit zo'n constructie, uit zo'n Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, lessen te trekken voor Nederland? Zouden we in Nederland bijvoorbeeld geen raad voor de armoedebestrijding moeten krijgen, die bijvoorbeeld een rol heeft ten opzichte van het ministerie, juist om al die signalen te bundelen, zodat we beter armoedebeleid kunnen hebben? Ik weet dat er nu al een Armoedecoalitie is, en dat is goed, maar ik ben toch benieuwd of we een stapje verder kunnen komen.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. U heeft een interruptie van de heer Hamstra.

De heer Hamstra (CDA):

Ik ben even op zoek. De heer Bolhuis heeft het over hetgeen waar we het net ook over hadden, dus over kinderbrillen en over mondzorg. We hebben het ook over het Tijdelijk Noodfonds Energie gehad. In mijn eerste termijn heb ik betoogd dat het dweilen met de

kraan open zou kunnen zijn, om het wat harder te stellen, als we het inzicht niet hebben hoe de verschillende regelingen op elkaar inwerken. Dan komt dat de doelmatigheid van het beleid niet ten goede. Deelt hij deze visie en, zo ja, ziet hij dan ook een mogelijke oplossingsrichting om ervoor te zorgen dat het geld doelmatiger besteed wordt en terechtkomt bij de mensen die het echt nodig hebben?

De heer **Bolhuis** (PRO):

Dank voor de vraag. Er zijn inderdaad heel veel verschillende regelingen in Nederland. Het zijn er eigenlijk te veel; dat is ook onderdeel van de armoedejungle die ik net benoemde. Ik vind het dus heel goed om te kijken hoe die regelingen op elkaar inwerken, elkaar tegenwerken of ervoor zorgen dat ze niet gebruikt worden. Ik vind het dus prima om daar een keer naar te kijken, want ik vind juist dat we naar harmonisering moeten en naar eenvoudige regelingen. Ik denk dat we daar veel meer mensen mee gaan bereiken. Ik geef er dus wel bij — dat vind ik heel belangrijk — dat mondzorg, kinderbrillen en eigenlijk ook een laptop voor als je naar school gaat, want daar zie ik een groot probleem, onderdeel daarvan moeten zijn. Dat is wel mijn antwoord daarop.

De **voorzitter**:

De heer Hamstra, met een vervolgvraag.

De heer **Hamstra** (CDA):

Ik heb inderdaad een vervolgvraag. Ik heb zelf het onderscheid gemaakt tussen de lange termijn en de korte termijn. Ik snap dat het zeker op de korte termijn nog steeds nodig is. Op de lange termijn zou het kunnen zijn dat uit de effectanalyse blijkt dat andere interventies, tegemoetkomingen of regelingen beter zouden kunnen werken. Dat kan. Vind ik de heer Bolhuis aan mijn zijde om die effecten te verkennen, waarbij dus een mogelijke uitkomst kan zijn dat een tegemoetkoming voor mondzorg of kinderbrillen misschien niet het beste is, maar dat er iets anders uit komt wat we nu allebei nog niet bedacht hebben? Staat de heer Bolhuis ervoor open om dat met een open vizier tegemoet te treden?

De heer **Bolhuis** (PRO):

Ik ben altijd voor het met open vizier naar oplossingen voor grote problemen kijken, dus ook zeker in dit geval. Als wij een betere oplossingen dan nu kunnen hebben voor de toegang tot mondzorg voor de mensen die die nodig hebben, voor de toegang tot kinderbrillen voor kinderen die ze nodig hebben en voor bijvoorbeeld de laptops, dan ben ik daar helemaal voor.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik nodig de heer De Beer uit voor zijn betoog.

De heer **De Beer** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. We hebben het vandaag over armoede en schulden, problemen die ervoor zorgen dat mensen moeilijk rond kunnen komen, geen perspectief ervaren en soms moeilijk kansen kunnen pakken. "Perspectief ervaren en kansen pakken" klinkt misschien abstract, maar voor de VVD gaat het juist daarom: mensen helpen om vooruit te komen, om zelf regie te nemen over hun leven, om weer eigen keuzes te kunnen maken en — ik herhaal het nog maar eens — de kans te krijgen en te nemen om hun eigen talenten te ontdekken, te ontwikkelen en te verzilveren op de arbeidsmarkt. De beste route om uit armoede te komen is namelijk het hebben van betaald werk. Iedereen

die kan werken, moeten we zo veel mogelijk laten meedoen op de arbeidsmarkt. Bovendien hebben we ook iedereen keihard nodig. Een lage werkloosheid draagt in de praktijk ook bij aan minder armoede.

Bij jongeren begint het natuurlijk al een stap eerder: bij het kunnen volgen van goed onderwijs en het hebben van de mogelijkheid om stage te lopen en aan zichzelf te kunnen werken. Deze week las ik in de krant een artikel over jongeren in het praktijkonderwijs die vastlopen bij het volgen van hun opleiding of hun stage, omdat er geen geld is voor werkschoenen of omdat ze hun fiets moeten delen met hun broertje en daardoor dus niet op hun stageplek kunnen komen. Juist school en stage zijn enorm bepalend voor de toekomst van deze jongeren. Het is enorm waardevol dat initiatieven zoals het Jeugdeducatiefonds of fondsen van sociale partners met gerichte maatregelen kunnen helpen. Ik ben een tijdje geleden zelf op bezoek geweest in Den Bosch, bij het Fonds Kinderhulp, om in de praktijk te zien hoe dat goed kan werken. Het Jeugdeducatiefonds heeft inmiddels met 140 praktijkscholen een samenwerking om leerlingen gericht te ondersteunen. Mijn vraag aan de minister is hoe we de doelgroep jongeren meer centraal kunnen zetten in ons armoedebeleid. Ik denk dan ook aan de doelgroep jongeren in het mbo. Hoe kunnen we de samenhang tussen enerzijds armoedebeleid en anderzijds onderwijs- en arbeidsmarktbeleid versterken?

Juist tegen de achtergrond van een krappere wordende arbeidsmarkt en zo veel tekortberoepen mogen we niemand langs de kant laten staan. Het mes snijdt aan zo veel kanten tegelijk. Maar een oorzaak dat mensen zelf niet meer in beweging komen, kan ook liggen in steeds hoger oplopende schulden. Die beginnen meestal bij een rekening die blijft liggen. Daarna komen de aanmaningen en de incassokosten, waardoor betalingsproblemen kunnen ontstaan in jarenlange schuldenproblemen. Het op tijd signaleren van problemen is daarbij van groot belang. We hebben daar recent, in het rondetafelgesprek over innovatieve schuldhulpverlening, ook goede voorbeelden van gezien. We hebben gezien hoe instanties, waaronder de gemeenten, kunnen ingrijpen en handelen op basis van die vroege signalen.

Daar hoort ook bij dat mensen de regelingen die hen kunnen ondersteunen, goed kunnen vinden. Dat is in ons ingewikkelde stelsel — de heer Hamstra had het er al over — soms best wel moeilijk. De regelingen zijn moeilijk vindbaar en de verschillen tussen instanties zijn heel groot in termen van voorwaarden, duur, hoogte en aan te leveren informatie. Dat moet toch eenvoudiger kunnen? Een eenvoudiger systeem verkleint bovendien de kans op fouten en fraude. Hulp moet terechtkomen bij de mensen die het ook echt nodig hebben en die gericht geholpen kunnen worden.

Voorzitter. Ik wil het ook hebben over een andere vorm van preventie. De vorige keer had ik het al over buy now, pay later, maar we hebben natuurlijk ook nog een andere vorm: mensen die in de financiële problemen raken door verslavingsproblematiek, door gokverslavingsproblematiek, die gokken, ook als ze in een uitkering zitten. Ik vind eigenlijk dat we dat mensen niet moeten aandoen. Het is slecht voor de mensen zelf, het ondermijnt het stelsel en het is niet eerlijk richting de belastingbetaler. Hoe kunnen we voorkomen dat mensen een substantieel deel van hun inkomen, of beter gezegd hun uitkering, vergokken? Welke mogelijkheden hebben wij of gemeenten om hierop in te grijpen? Hoe kunnen we daar strenger in zijn?

Tot slot, voorzitter. De armoede is de afgelopen jaren sterk gedaald, maar blijft wel een

probleem. Het bieden van perspectief is het antwoord. Uit een recent artikel in economenvakblad ESB, volgens mij met collega's van SZW, bleek dat driekwart van de mensen in armoede tussen 2021 en 2023 uit de armoede zijn geraakt. Armoede is dus geen vaststaand feit. Laten we iedereen zo veel mogelijk perspectief geven.

Dank.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zie drie interrupties. Ik begin bij de heer Hamstra.

De heer Hamstra (CDA):

Dank aan de heer De Beer voor zijn betoog. Hij had het specifiek over aandacht voor jongeren in het praktijkonderwijs en het mbo en vroeg ook of daar extra aandacht voor zou kunnen zijn, misschien wel middels het beleid. Hoe voorkomen we dat we door één specifieke doelgroep eruit te lichten, nog meer gaan versnippering en dus bijdragen aan de versnippering van het beleid en van de financieringsstromen, die we misschien allebei wel niet willen? Hoe kijkt de heer De Beer daarnaar?

De heer De Beer (VVD):

Ik denk dat het aan de ene kant heel goed is dat je mensen gericht kunt helpen op basis van de belemmeringen die ze ervaren om mee te doen, bijvoorbeeld op school of in de richting van werk. Aan de andere kant denk ik dat we de regelingen die er zijn, aan de voorkant veel zichtbaarder moeten maken. Ik noemde net het voorbeeld van Utrecht, dat aan het verkennen is of je een soort integraal inkomensportaal kan bouwen. Dan kun je dus aangeven wat jouw situatie is, waar dan vervolgens automatisch uit blijkt waar je recht op hebt. Dan maak je die integraliteit dus in ieder geval inzichtelijk voor de aanvrager. Maar ik ben het ook wel met de heer Hamstra eens als hij zegt: we moeten ook kijken hoe we die verschillende regelingen veel effectiever kunnen maken. Ik snap het spanningsveld, maar aan de andere kant denk ik wel dat je maatwerk moet kunnen blijven leveren.

De heer Flach (SGP):

We kennen de VVD als de partij die inzet op werken, werken, werken. Er is een tijd geleden ook een aparte agenda voor werken gepresenteerd. Maar veel mensen die in de armoede terechtkomen, komen daar terecht omdat ze niet of niet helemaal meer kunnen werken. Dan lopen ze tegen dat hardvochtige en ondoelmatige instrument aan van de arbeidskorting, die zelfs zo ver is opgelopen dat de marginale druk bijna tegen de 100% aan zit. Dan levert het je dus gewoon niks meer op als je meer gaat werken. Is de VVD bereid om in het kader van het bestrijden van armoede ook dit soort regelingen eens even tegen het licht te houden op de effecten die ze hebben op armoede en schulden?

De heer De Beer (VVD):

Ik denk dat deze vraag meer in het domein van de fiscaliteit ligt, maar ik wil zeker met mijn collega kijken wat het effect van die regelingen is op het vraagstuk van armoede. Aan de andere kant willen we natuurlijk ook dat er een verschil zit tussen mensen die aan het werk gaan en mensen die in een uitkeringssituatie zitten. Die arbeidskorting is natuurlijk ooit ontstaan vanuit het idee dat werken moet lonen en dat je dat dus ook wilt belonen in de fiscaliteit. Dus ja, ik wil daarnaar kijken, maar aan de andere kant is ligt daar natuurlijk ook een andere doelstelling aan ten grondslag.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Mijn vraag aan de heer De Beer gaat vooral over het willen werken, maar niet kunnen werken, omdat je beperkt wordt door je medische omstandigheden. Ik gaf net het voorbeeld van mondzorg. Er was net een voorbeeld van iemand die graag wilde werken, maar dat gewoon niet kon, omdat diegene er fysiek niet toe in staat was, totdat het probleem via mondzorg opgelost was. Overigens denk ik dat het handig is als kinderen zich goed kunnen ontwikkelen, zodat ze kunnen werken. Hoe kijkt de heer De Beer daarnaar? Wat als toegang tot dit soort zaken een beperking wordt om aan het werk te gaan? Hoe zouden we dat moeten oplossen? Welke rol voor de gemeente of voor het Rijk ziet hij daar?

De **voorzitter**:

Welkom aan de heer Ceulemans. De heer De Beer.

De heer **De Beer** (VVD):

Ik vroeg net al aan de minister hoe we ons armoedebelaid meer zouden kunnen afstemmen richting het onderwijsbeleid en het arbeidsmarktbeleid. Ik denk dat de sociaal ontwikkelbedrijven daar een belangrijk element in zijn. Die zijn er of die worden verder uitgebouwd. Daar kan ook bekeken worden: wat belemmert iemand nu om de stap te maken van uitkering naar werk? Mijn ervaring is dat in de praktijk op basis van maatwerk heel erg creatief wordt nagedacht over wat iemand nodig heeft. De heer Hamstra zei het net ook al: je zou wat breder moeten kijken naar die regelingen. Als je weet dat mondzorg echt een belemmering is om die stap te maken, dan kun je daar volgens mij binnen de ruimte die een gemeente heeft of binnen de ruimte die in zo'n sociaal ontwikkelbedrijf aanwezig is, maatwerk op toepassen.

De **voorzitter**:

De heer Bolhuis, voor een vervolgvraag.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Ik denk dat we delen dat dit dus geen belemmering zou moeten zijn om aan het werk te gaan. We zien alleen dat er een mogelijkheid is om maatwerk te bieden, maar dat niet elke gemeente dat doet. Het is dus afhankelijk van in gemeente je zit of dit wel of niet opgelost wordt. Als we aan de minister zouden vragen of we dit niet op een bepaalde manier kunnen uniformeren bij gemeentes, zodat dit gewoon geregeld wordt, zou de heer De Beer dat dan steunen?

De heer **De Beer** (VVD):

Ik ben vooral benieuwd waar gemeenten tegenaan lopen bij het helpen van mensen. Als we constateren dat sommige gemeenten daar vooruitstrevender in zijn dan anderen, dan vind ik de eerste stap dat we die gemeenten daarop moeten aanspreken om te kijken of ze alle instrumenten die er zijn en alle creativiteit die er is, benutten en of ze ook leren van andere gemeenten. Dit vraagstuk is namelijk veel breder dan alleen maar mondzorg, natuurlijk. Ik denk dat er echt hele goede voorbeelden in het land zijn van gemeenten die heel effectief mensen van uitkering naar werk brengen. Ik denk dat we de gemeenten eerst moeten uitdagen om vooral van die goede voorbeelden te leren.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Meneer Bolhuis, ik wil u erop wijzen dat u door uw interrupties bent.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Ik weet het! Anders had ik heel graag nog een vraag gesteld aan de heer De Beer.

De **voorzitter**:

Goed. Als de heer Ceulemans van JA21 er klaar voor is, dan nodig ik ... O, de heer Mulder heeft ook nog een interruptie voor de heer De Beer.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Correct, voorzitter. Collega De Beer van de VVD heeft een goed verhaal over het voorkomen van armoede. Hij vertelde ook dat als je eenmaal in de armoede zit, het mogelijk is om eruit te komen. Ik heb de VVD al een jaar of twintig horen zeggen dat het belangrijk is om belastingen te verlagen, want als je dat doet, krijgen de mensen meer geld in hun portemonnee. De laatste jaren heet dat bij de VVD "rust in de portemonnee". Klopt het dan ook dat de heer De Beer voor het verlagen van de energierekening is? Dat zorgt er namelijk ook voor dat mensen meer ruimte krijgen. Omdat een groot deel van die energierekening belastingen zijn, lijkt me — één plus één is twee — dat ook de VVD voor het verlagen van de energiebelasting en bijvoorbeeld ook voor het verlagen van de btw op energie is.

De heer **De Beer** (VVD):

Het energievraagstuk is een ingewikkeld en veel breder vraagstuk. We vinden dat het betaalbaar moet blijven, maar aan de andere kant draagt het ook bij aan meer onafhankelijkheid, dus dat we minder afhankelijk zijn van landen waar we niet meer afhankelijk van willen zijn. Ook draagt dat bij aan het verdienvermogen van Nederland, want dan kunnen onze industrie en breder onze economie gebruikmaken van energie. Dat betekent gewoon dat je keuzes moet maken in de schaarste die er nu is. Natuurlijk zouden wij ook veel liever keuzes maken waardoor mensen veel meer geld overhouden of minder hoeven te betalen, maar je moet het in het bredere plaatje bekijken. De keuzes die we nu hebben gemaakt, zijn wat ons betreft goed. Daar proberen we in ieder geval op voort te bouwen.

De **voorzitter**:

Ik zie een vervolgvraag van de heer Mulder.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Begrijp ik nou goed dat de VVD ervoor pleit om de armoede te laten toenemen omdat er andere keuzes worden gemaakt door de VVD, bijvoorbeeld de keuzes om geen zaken te doen met andere landen en het verdienvermogen in Nederland te verhogen, en daarbij dus te accepteren dat de armoede daardoor stijgt?

De heer **De Beer** (VVD):

Uit de laatste Macro Economische Verkenning van het Centraal Planbureau blijkt dat de armoede niet stijgt. De kinderarmoede daalt zelfs een beetje. Als je het over een iets langere termijn bekijkt, is de armoede in de afgelopen jaren gewoon behoorlijk gedaald. We zijn dus wel degelijk succesvol in het bestrijden van armoede. Ik zei net al: van de groep die nog wel in de armoede zat, bleek driekwart in de periode tussen 2021 en 2023 uit de armoede te zijn geraakt. Ik denk dat dat vooral komt doordat we mensen beter perspectief weten te bieden, aan de ene kant door preventiemaatregelen en aan de andere kant door mensen te helpen met gerichte maatregelen en door te zorgen dat ze

de regelingen die er zijn, beter kunnen vinden. Denk ook aan de Wet proactieve dienstverlening. Denk ook aan mensen weer in beweging krijgen richting werk dan wel opleiding. Dat zijn allemaal interventies die volgens mij in de praktijk gewoon succesvol kunnen zijn. De heer Mulder maakt er nu een hele platte tegenstelling van, zo van: als we nu geen gas meer accepteren uit een land in het oosten, dan verhogen we de armoede. Maar die relatie is er natuurlijk helemaal niet.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Een land in het oosten? Ik heb Duitsland niet genoemd. Maar even terug naar dit antwoord. Mijn vraag was of de VVD ook de armoede wil verlagen. U heeft het heel veel over verdienvermogen en over keuzes die je moet maken, maar onder de streep betekent dat dus een keuze voor alles en iedereen, maar niet voor de Nederlandse burger die het op dit moment moeilijk heeft om zijn rekeningen te betalen. Het normale VVD-antwoord zou zijn: we willen de belastingen verlagen, want dat komt ten goede aan de mensen. Maar dat is schijnbaar opeens niet meer het geval. U kunt het plat noemen, maar ik kan toch niet anders concluderen dan dat u ervoor kiest om de armoede in Nederland niet te verlagen voor mensen die het moeilijk hebben en kiest voor mensen die het goed hebben.

De heer **De Beer** (VVD):

De heer Mulder maakt er een heel breed verhaal van over belastingen. Ik denk dat mensen in armoede vaak heel weinig inkomsten hebben en dus ook weinig inkomstenbelasting betalen. Natuurlijk zijn we voor het verlagen van de armoede. Daar hebben we natuurlijk ook veel breder beleid voor. Ik heb zojuist al opgesomd welke maatregelen daarvoor van belang zijn. Die leiden uiteindelijk weer tot een verdere verlaging.

De **voorzitter**:

Meneer Mulder, uw laatste interruptie.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Ik had het helemaal niet over inkomstenbelasting. Ik heb het over energiebelasting. Die betalen al die mensen gewoon. Die kunnen we ook verlagen, dus waarom doen we dat niet? U blijft ervoor wegduiken. Geef dan eerlijk toe: het interesseert me helemaal niks; de armoede mag toenemen. Of leg uit waarom u die energiebelasting niet zou willen verlagen. We hebben de mogelijkheid, maar de VVD kiest volgens mij voor een andere oplossing. Dat is jammer.

De **voorzitter**:

Meneer De Beer, wilt u hier nog op reageren?

De heer **De Beer** (VVD):

Ja. Volgens mij is het verlagen van die belasting niet effectief voor het bestrijden van armoede, want dat gaat veel breder en geldt dan voor iedereen. Volgens mij kun je armoede veel gericht aanpakken.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik nodig de heer Ceulemans uit voor zijn inbreng.

De heer **Ceulemans** (JA21):

Dank, voorzitter. Excuus voor mijn late binnenkomen en ook voor het weer snel vertrekken. Ik heb tegelijkertijd een debat over de toeslagenaffaire, dus ik pendel even heen en weer. Omdat ik ook niet kan garanderen dat ik bij de termijn van de minister kan zijn, zal ik het beperken tot een paar punten waar ik dan eventueel op kan aanhaken als ik erin slaag om erbij te zijn. Dan kent u even de context.

Twee inhoudelijke punten vielen ons op in de brief. In eerste instantie wil ik het hebben over de voortgang van de alleenverdienersproblematiek. Ervan uitgaande dat deze problematiek voor huishoudens te ingewikkeld is en zij zich niet gaan melden voor een tegemoetkoming, zijn gemeenten in 2025, 2026 en 2027 op basis van niet-volledige bsn-lijsten van de Belastingdienst ambtshalve zelf minimaal €1.000 per huishouden gaan uitkeren. De reden die wordt genoemd, is dat het voorlichten van huishoudens die het geld uiteindelijk niet krijgen, te veel capaciteit kost en dat de inkomensgegevens pas een jaar later binnenkomen bij de overheid. De helft van de huishoudens zit tegen die tijd al niet meer in de problematiek. Zo vat ik even kort samen wat er in de brief staat. Vervolgens hebben we daardoor geen idee hoeveel huishoudens we nou eigenlijk aan het helpen zijn. Het CBS telt 4.840 huishoudens die in 2025 de tegemoetkoming hebben gekregen, maar de werkelijke aantallen liggen hoger, schrijft de minister. Uiteindelijk schat hij de aantallen in op 5.500 tot 6.000 huishoudens. Waarom valt dit zo lastig te tellen? Vindt de minister achteraf gezien dat dit de beste tijdelijke noodmaatregel was die we hadden kunnen hebben, inclusief uitvoering?

Dan kom ik even op het Noodfonds Energie. Dat wij daar heel kritisch tegenover staan, om redenen waar ik dadelijk op terug zal komen, mag bekend zijn. Ik pak even de brief van de minister van juli, waarin hij op voorhand al aangeeft: "Er is veel tijdsdruk om dit voor elkaar te krijgen. Dit zorgt voor risico's op fouten en/of nog onbekende uitdagingen die vragen om keuzes. Het kabinet is bereid deze risico's te accepteren. Snelle hulp voor kwetsbare huishoudens weegt in dit geval zwaarder dan volledige afdekking van de risico's vooraf." Dat was in juli. We zijn inmiddels een paar maanden verder. Kan de minister een stand van zaken geven van hoe dit nu verloopt? Zijn de risico's die hij voorzag, geëffectueerd? Hoe zijn die gemitigeerd? Wat is de laatste stand van zaken hieromtrent?

We hebben ook de meest recente armoedecijfers van het CPB gezien, waarin we zien dat de daling stagneert en vooral ook — daar wil ik ook graag een reactie op van de minister — dat de armoede-intensiteit tussen 2025 en 2026 gaat stijgen van 18,6% naar 21%. Dit cijfer laat zien dat mensen in armoede steeds meer geld tekortkomen. Wat vindt de minister van dit cijfer? Zijn dit niet de voortekenen van een kantelpunt waardoor de armoede de komende jaren zal gaan toenemen?

Dan kom ik eigenlijk op de kern van wat ik wilde aankaarten. Een belangrijke oorzaak die vorig jaar, of eigenlijk begin dit jaar werd gegeven, ook door het CPB, van het stijgen van de armoede na jarenlange daling, is de energierekening, die een steeds grotere reden vormt van het toenemen van armoede. De kern van het probleem is natuurlijk dat alle maatregelen die ik noemde, ook het noodfonds, eigenlijk allemaal symptoombestrijding zijn.

Ik heb bij het vorige debat ook aandacht gevraagd voor de enorm hoge energiebelasting op gas, die ieder jaar verder stijgt om aardgasgebruik te ontmoedigen en elektrificatie te stimuleren. Wat ons betreft is dat een in- en inoneerlijke operatie, aangezien ruim 90%

van de woningen een aardgasaansluiting heeft, heel veel mensen het aardgasvrij maken van hun woning simpelweg niet kunnen betalen — volgens het Economisch Instituut voor de Bouw zijn de gemiddelde kosten €40.000 — en het bovendien vaak onmogelijk is vanwege netcongestie.

Er is naar aanleiding van het vorige commissiedebat Armoede en schulden een motie van mij en collega Daniël van den Berg aangenomen om niet over te gaan tot verdere verhoging van de energiebelasting op gas. Dat gebeurt nu alsnog, maar daar blijft het niet bij, want onder andere door de Wet bijmengverplichting groen gas wordt het allemaal nog veel duurder. Ik citeer even TNO, dat een prognose heeft gemaakt van de energierekening voor de komende jaren, met name voor huishoudens met een cv-ketel. Die gaan volgens de prognose niet alleen de hoogste energierekening krijgen, want die hebben ze al, maar die rekening stijgt ook van circa €2.390 dit jaar naar €2.740 in 2031. Dat is een stijging van honderden euro's, die gewoon het gevolg is van politieke keuzes.

Collega Van den Berg heeft daar onlangs, bij het debat over de energierekening van huishoudens, aandacht voor gevraagd, maar vervolgens wordt er verwezen naar het Herstel- en Veerkrachtplan gewezen in het kader van het coronaherstelfonds, waardoor we als Nederland de energiebelasting op gas niet mogen verlagen. Is de minister het niet met mij eens dat dit gewoon compleet krankzinnig is? We kieperen eerst ongeloofelijk veel geld in een coronaherstelfondsput en klinken ons vast aan allemaal voorwaarden om een fractie van ons eigen geld te kunnen terugkrijgen, maar vervolgens verbiedt dat ons om de hoogste energiebelasting op gas van Europa te verlagen? Is de minister het met mij eens dat dat absurd is en dat alles wat hij nu aan het optuigen is aan energienoodfondsen en tijdelijke maatregelen, symptoombestrijding is van politieke keuzes die dit soort gevolgen hebben voor hele gewone huishoudens, die straks niet alleen de energierekening niet meer kunnen betalen, maar daardoor ook in grotere mate in de armoede zullen belanden?

Tot slot. Is de minister het met mij eens dat Nederland het zich niet kan permitteren om zich te verschuilen achter het Herstel- en Veerkrachtplan, omdat we eerder hebben gezien, bijvoorbeeld als het ging om zzp-wetgeving, dat lobby's in Brussel wel degelijk iets in beweging kunnen zetten?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel voor uw inbreng. U bent door uw tijd heen. Ik vraag even aan de heer Hamstra of hij het voorzittersstokje van mij wil overnemen, zodat ik de inbreng namens D66 kan doen.

Voorzitter: Hamstra

De voorzitter:

Dat wil ik doen. Ik geef het woord aan mevrouw Biekman van D66 voor haar bijdrage in de eerste termijn. U heeft vijf minuten.

Mevrouw Biekman (D66):

Dank u wel, voorzitter. Gister sprak ik tijdens het gesprek Mensen achter de cijfers, zes organisaties die zich bezighouden met armoede en schulden. Armoede is een

onderwerp waar je niet vrolijk van wordt. Het aanpakken van armoede doe je als overheid niet alleen. Je hebt deze organisaties en de vrijwilligers nodig, die elke dag de handen uit de mouwen steken om mensen te helpen. Ik zie op de tribune ook FNV-actievoerders, die zich ook inzetten om armoede te bestrijden. Dank u voor uw inzet en uw toewijding. Ik ben hier zeker van onder de indruk. Deze organisaties vroegen de politiek om drie dingen: los problemen op voordat het te laat is, werk beter samen en zorg voor structurele financiering. Het is goed om te zien dat de minister deze uitgangspunten al hanteert bij de nieuwe aanpak van armoede en schulden.

Neem het onderwerp beginnende schulden. Vaak kloppen mensen pas aan als het te laat is, maar een niet betaalde energierekening of achterstallige huur is al een vroeg teken dat er misschien iets aan de hand is. Het vroeg signaleren van schulden is geen nieuwe praktijk. Sommige gemeenten hebben al enkele jaren ervaring hiermee, maar tot op heden ontbrak het aan doorzetting, vergaande samenwerking en structurele financiering. Daarom ben ik blij dat de minister doorpakt en een belangrijke stap vooruitzet: nieuwe afspraken met tal van organisaties en 20 miljoen structureel voor vroegsignalering. Laat het duidelijk zijn: D66 staat volledig achter deze aanpak.

Een andere ambitie van de minister is de vereenvoudiging van het gemeentelijke armoedebeloid, een ambitie die ik zeker toejuich. Ik zie echter ook dat dit thema nog niet verder is uitgewerkt in de brief. Laat ik de minister daarom alvast op één onderdeel bevragen, namelijk de gemeentepolis. Met deze polis maak je zorg toegankelijk, ongeacht het inkomen, maar helaas wordt de polis nu versnipperd uitgevoerd. Bovendien is het niet-gebruik hoog. De gemeentepolis lijkt me dus uitermate geschikt voor zo'n vereenvoudiging. Het Instituut voor Publieke Economie heeft hierop gestudeerd. Het kabinet heeft hier ongetwijfeld ook al over nagedacht, maar ik ben gewoon benieuwd: hoe staat het met het denken over het hervormen van de gemeentepolis? Heeft het kabinet de intentie om hiermee aan de slag te gaan? Kan de minister toezeggen voor de begrotingsbehandelingen van volgend jaar de Kamer over zijn plannen te informeren?

Ten slotte iets over bewindvoering. Februari dit jaar: een Maastrichtse bewindvoerder wordt ontslagen vanwege een compleet falende administratie. Juli: een Leidse bewindvoerder wordt ontslagen vanwege algehele onbekwaamheid. September: een bewindvoerder sluit €400.000 van kwetsbare huishoudens naar een Sloveense sekteleider. Dit verzin je niet. Het moet echt afgelopen zijn met dit soort praktijken, met cowboys die de meest kwetsbare mensen laten vallen. Voor de koepelorganisaties is de maat ook vol. Zij roepen het kabinet op om het stelsel te verbeteren. Ook wat D66 betreft is het hoog tijd voor actie. Denk aan strengere kwaliteitseisen, vereiste praktijkervaring en collegiaal toezicht. We moeten serieus kijken naar deze opties. Ik heb hier schriftelijke vragen over gesteld, maar ik vraag ook hier: wanneer komt het kabinet met een serieus onderzoek naar de werking van het stelsel van bewindvoerders en curatoren? Wanneer kunnen we actie verwachten?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel voor uw bijdrage. Ik geef het voorzitterschap weer over aan mevrouw Biekman.

Voorzitter: Biekman

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Hamstra. We zijn aan het einde gekomen van de eerste termijn van de Kamer. Ik kijk even naar de minister. Ik schors de vergadering tot 15.20 uur.

De vergadering wordt van 14.59 uur tot 15.23 uur geschorst.

De voorzitter:

Welkom. Dank u wel, ook voor het publiek op de tribune. Ik heropen hierbij de vergadering voor de eerste termijn van het kabinet, van de minister.

Minister Vijlbrief:

Dank u wel, voorzitter. Welkom aan al het publiek. Ik wil drie dingen achter elkaar doen. Ik wil iets zeggen over armoede, iets over energiefondsen en energiearmoede in het bijzonder, en iets over schuldproblematiek.

Bij armoede wil ik eigenlijk starten met de inbreng van de heer Hamstra. Dank daarvoor. Dank ook voor het mooie artikel vanmorgen in het Algemeen Dagblad. Een van de kernen van dat artikel is dat armoedebegrotingsoverzicht. Laat ik daar nou gewoon over zeggen — soms helpt dat namelijk ook — dat ik dat een goed idee vind. Ik zal dat voor volgend jaar opnemen in de voortgangsrapportage van het Nationaal Programma Armoede en Schulden. Dat krijgt u dan medio volgend jaar. De heer Hamstra vroeg in zijn betoog ook wat ik nou eigenlijk weet over de effecten van het beleid. Die vraag zal ik daar ook in meenemen, onder meer via de monitor die ik meestuur met die rapportage. Ik kan daar dan ook gelijk de institutionele vraag van de heer Hamstra aan koppelen, namelijk wat ik vind van het idee om de coördinatie meer naar mij toe te trekken als coördinerend minister voor armoedebestrijding. Daarover zeg ik dat ik dat natuurlijk voor een deel al doe, via al die programma's en alle dingen die samenkomen, zoals het Nationaal Programma Armoede en Schulden en de hervormingsagenda inkomensondersteuning, maar dat ik denk dat ik dat moet koppelen aan die effectmeting. Mocht nou uit die effectmeting blijken — dat is een beetje de sfeer die hier net hing, terecht of onterecht, want dat moet dan nog maar blijken uit die effectmeting — dat we er wel veel geld aan uitgeven, maar dat we soms relatief niet zo heel veel bereiken, dan zou daarvoor een oplossing kunnen zijn dat je de coördinatie aantrekt of minder regelingen maakt. Je komt dan een beetje op de oerwoudgedachte die iemand net noemde. Laat ik het dan koppelen aan die effectmeting. Dat zijn dus twee dingen. Ik vind het prima om dat armoedebegrotingsoverzicht op te nemen in die voortgangsrapportage Nationaal Programma Armoede en Schulden. Dat geldt ook voor de effectmeting. Als daar dan uit blijkt dat het niet effectief is, zal ik graag methoden schetsen om het effectiever te maken. Een van die methoden kan dan zijn om hierop meer coördinatie te gaan toepassen. Dat is een algemeen antwoord op het grote betoog van de heer Hamstra.

Dan was er een tweede grote lijn. De heer Bolhuis, maar ook anderen, zoals mevrouw Biekman en eigenlijk iedereen, wijst op de verschillen in het beleid tussen gemeentes. In het coalitieakkoord staat niet dat we alle gemeentes gelijk gaan trekken. Daarin staat, om even heel precies te zijn, dat we een basisniveau maken. Nou is dat natuurlijk gevaarlijk, want een basisniveau kan laag of hoog zijn. Daarvoor zal er iets moeten gebeuren. Ik zou eigenlijk het volgende willen doen. U heeft van mij een brief gekregen

over hoe wij de armoede- en schuldenenvelop voor 2027 hebben ingevuld. U heeft ook gezien dat we die voor '28, '29 en '30 nog niet hebben ingevuld. Dat heb ik bewust zo gedaan, omdat ik nu, eigenlijk als we speak, begin met gesprekken met VNG en Divosa om te bekijken hoe je dit nou op de beste manier kunt doen. Ik zeg er wel het volgende bij; daarover zaten wij net even kort te smoezen tijdens de eerste termijn van de Kamer. Je hoort natuurlijk twee dingen die niet per definitie goed met elkaar te verbinden zijn, namelijk maatwerk en harmonisatie. Ik hoorde dat net ook tijdens een interruptie. Toen kwam even deze gedachtefart binnenvaren. Die twee dingen, maatwerk en harmonisatie, gaan lastig samen. Ik ga het maar even opbouwen. Er zit eigenlijk een vraag in over wat ik vind dat het basisniveau moet zijn. Dan zit er ook de volgende vraag in. Je hebt een landelijk basisniveau en daarop kun je een soort gemeentelijk basisniveau bouwen. Hoeveel verschillen wil je daarbovenop nog hebben? Dat is het gesprek dat ik met VNG en Divosa moet hebben.

Daar komt dan ook de vraag van de heer Bolhuis bij, namelijk: omvat dit nou mondzorg en kinderbrillen? Daarvan zou ik zeggen: ja, dat is dus het gesprek dat je moet hebben met gemeentes. Ik denk dat er wel politieke meningsverschillen zullen zijn tussen de partij van de heer Bolhuis en andere partijen, maar misschien niet per definitie mijn eigen partij, over de vraag wat je nou in dat basisniveau stopt en wat niet. Met welnemen van de Kamer wil ik daarover rapporteren in het eerste kwartaal van komend jaar. Dan zou ik daarna, nadat we een debat erover hebben gehad — ik denk dat dat een nette democratische manier is om dat te doen — kunnen proberen om definitieve afspraken te maken met gemeentes, VNG en Divosa, over hoe we dit gaan inrichten. Dat zou dus mijn voorstel zijn voor de aanpak hiervan.

Over het informeren over de plannen: we hebben dus de intentie om dat te doen. De ministers van VWS kijken samen met SZW, mijn departement dus, VNG en Zorgverzekeraars Nederland hoe zij dat het beste kunnen doen. Ik kan me ook voorstellen dat dit onderdeel van die gesprekken met VNG en Divosa is.

Ik moet even kijken of ik nu alle vragen heb beantwoord die te maken hebben met die gemeentelijke ... Volgens mij wel. Volgens mij heb ik een aantal andere dingen die daar los van staan. Ik kijk even of ik de gemeentekant gehad heb, voorzitter. Ik dacht het wel, ja. Ik heb nog een aantal losse vragen over de armoede. Ik zal even kijken of de Kamer nog vragen heeft, maar anders ga ik door.

De heer Hamstra ...

De **voorzitter**:

Er is toch nog een vraag aan de zijde van de Kamer, van de heer Bolhuis.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Dank aan de minister voor de toelichting. Ik heb nog wel een vraag aan de minister. Nu komt er een gesprek met de gemeente en uit die gesprekken moeten we dan volgen wat dan een basisvoorziening is, zo begrijp ik net, of wat het basisniveau is. Mijn vraag is eigenlijk gewoon: waarom stelt de regering niet van tevoren dat zij vindt dat mondzorg en bijvoorbeeld de kinderbrillen onderdeel zijn van een basisniveau, dat inderdaad geharmoniseerd moet worden? Wat is het standpunt van de minister daarover?

Minister **Vijlbrief**:

Het lijkt geen twijfel, even op de inhoud ingaand, dat bijvoorbeeld mondzorg een grote rol speelt in een heleboel dingen die met de bredere gezondheid van mensen te maken hebben. Dus als u aan mij vraagt of ik het logisch zou vinden dat dat in dat pakket komt, dan is het antwoord: ja. Wel moet het allemaal betaald worden, dus de vraag is wie dat dan gaat betalen en of dat past in de armoede-envelop van 150 miljoen die ik heb. Ik heb volgens mij zelfs sommen gezien over wat het kost als je mondzorg in het basispakket wil hebben. Dat is niet wat de heer Bolhuis zegt, hoor. Dit kost minder. Ik ga u niet toezeggen dat dat in het pakket gaat komen, maar ik ben het wel met hem eens dat mondzorg en kinderbrillen — er zijn nog wel meer van die voorbeelden — onderwerp van gesprek moeten zijn. Dan is vooral een onderwerp van gesprek: accepteer je nou dat daarover verschillen zijn tussen gemeentes, of niet? De heer Bolhuis zal dan waarschijnlijk zeggen: nee, dat accepteer ik niet, want ik vind dat dat de inzet moet zijn. Nogmaals, daar moet eerst het gesprek over aangegaan worden.

Voorzitter, ik ga verder. Het Kamerlid Hamstra vroeg naar de planning van de aangenomen motie over de pilot bij de Rijksschoonmaakorganisatie. Die is op 17 september gestart. Deze wordt gemonitord door Movisie, om te zien wat op korte termijn de duurzame effecten zijn. De tussenevaluatie wordt in het eerste kwartaal van '27 verwacht en de eindevaluatie in het derde kwartaal van '27. We zijn samen met de schoonmaakbranche bezig om een werkgeversroute vorm te geven, waar de lessen uit de pilot natuurlijk een onderdeel van zijn. Ik zal eind 2026 in de voortgangsrapportage van het Nationaal Programma Armoede en Schulden uitgebreider informeren over de stand van zaken en de planning.

De heer De Beer vroeg: werk is de beste weg uit armoede, dus hoe kunnen we de doelgroep jongeren meer centraal zetten? SZW doet een aantal dingen daarvoor. Er is een subsidie beschikbaar voor het project Van Pro naar Prof van het Jeugdeducatiefonds, gericht op het wegnemen van financiële drempels zodat jongeren beter in staat zijn om stage en werk te behouden. In januari '26 is de Wet van school naar duurzaam werk ingegaan. Daarmee worden jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt beter begeleid naar duurzaam werk. Ook wijst SZW in mediacampagnes voor jongeren op hulp bij geldzaken, zoals Geldfit. SZW geeft ook subsidie voor opschaling van het Jongeren Perspectief Fonds naar meer gemeenten. Daar is dus aandacht voor.

De heer Flach is er even niet, maar hij vroeg hoe de minister kijkt naar de inkomensachteruitgang bij ziekte of mantelzorg. Hij vroeg of ik kan bevestigen dat herziening van de belastingregels voor uitkeringsgerechtigden en alleenverdieners in de polder op de agenda staat. Ik herken dat de inkomensachteruitgang groot kan zijn. Dat komt met name door het wegvallen van de arbeidskorting. Er werd net al even een interruptiedebatje over gevoerd. Die arbeidskorting is er natuurlijk niet voor niks. Het is het meest effectieve instrument tussen werken en een uitkering hebben. Ik zal dit zeker proberen mee te nemen in de gesprekken met de polder, maar die gesprekken moeten formeel nog starten. Dat gebeurt begin november. We zullen het daar zeker over hebben.

De heer Flach vroeg ook naar het ouder-kindportaal. De SGP zou graag zien dat gemeentelijke regelingen en fondsen automatisch gekoppeld worden aan het kindgebonden budget in een nieuw te lanceren online gezinsportaal. Wil het kabinet hiervoor de mogelijkheden in kaart brengen samen met gemeenten en ouders? Ja, dat

gaan we doen. Dat nemen we mee.

De heer Bolhuis vroeg: zijn er lessen te trekken uit het Steunpunt tot bestrijding van armoede in België, zoals een raad voor de armoedebestrijding? Iedereen die mij ziet opereren, weet dat ik bijzonder hecht aan het betrekken van mensen in de praktijk en de expertise van maatschappelijke organisaties. Ik ben dan ook graag bereid om van andere landen te leren. We werken natuurlijk al samen met de Landelijke Cliëntenraad. Dat hoef ik u allemaal niet te vertellen; dat weet de heer Bolhuis ook. Laat ik u toezeggen dat ik er, misschien bij de begrotingsbehandeling, even op terugkom of we iets kunnen leren van zo'n voorbeeld als België.

Dan vroeg de heer Ceulemans of het zorgelijk is dat de armoede-intensiteit toeneemt. Ja, ik ben het daarmee eens; dat is zorgelijk. Ik ben er eigenlijk nog niet zo van overtuigd dat dit ook indicator is van een toenemend armoedecijfer, want dit meet vooral als je in armoede zit, hoe ernstig dat is. Ik weet wel dat een van de grote oorzaken niet-gebruik van regelingen is. We zetten op allerlei manieren in op het tegengaan van het niet-gebruik van regelingen. "Laat geen geld liggen" is een bekend initiatief van het departement. We zijn natuurlijk bezig met proactieve dienstverlening. Dat is dus het antwoord daarop.

Dan vroeg de heer De Beer ook nog hoe we kunnen voorkomen dat mensen een substantieel deel van hun inkomen of uitkering aan gokken spenderen. Gemeenten kunnen wijzen op de mogelijkheid van een gokstop, waardoor iemand direct voor minimaal zes maanden geen toegang meer heeft tot casino's. Gemeenten en andere instanties kunnen ook verwijzen naar budgetbeheer, beschermingsbewind, schuldhulp en verslavingszorg. Een verbod op gokken met een bijstandsuitkering lijkt mij wat ver gaan. Ik kijk even over mijn bril, maar de meeste liberalen zijn hier niet voor, denk ik. Het kabinet zet zich wel in om mensen beter te beschermen tegen gokschade. De staatssecretaris voor Justitie en Veiligheid werkt aan nieuwe wetgeving voor onlinegokken. Daar komt die staatssecretaris mee, in consultatie, in de eerste helft van 2027.

Ik slalom er wat doorheen, omdat het nogal veel losse vragen zijn. De heer Ceulemans vroeg naar de alleenverdienersproblematiek. Waarom valt dit zo lastig te tellen en vindt de minister achteraf gezien dat het de beste tijdelijke noodmaatregel was? Met de beschikbare inkomensinformatie is de tijdelijke tegemoetkoming alleenverdienersproblematiek de manier geweest om zo veel mogelijk mensen te helpen tot de invoering van een fiscale oplossing in 2028.

Tot slot in dit blokje de invloed van sociale media en buy now, pay later op jongeren. Ik heb blijkbaar in een antwoord op een schriftelijke vraag aangegeven dat ik dat niet wist, maar dat weet ik wel, dus dat valt dan weer mee. Er zijn wel cijfers bekend over de invloed van financiële verleidingen, zoals buy now, pay later, op de financiële situatie van jongeren. Een paar cijfers. Twee derde van de jongeren die finfluencers volgen, meldt dat hun financiële situatie is veranderd door het opvolgen van het advies. Jeetje. Daarbij heeft 39% geld verdiend, 46% geld bespaard en 29% geld verloren. Dat heeft, denk ik, te maken met welke finfluencer je volgt. Ik zou het maar helemaal niet doen, maar goed. Een op de zes BNPL-gebruikers onder de 35 jaar stond in 2024 al meer dan 90 dagen rood. Daar schrik ik overigens wel echt van. Niet bekend is, zoals u eerder vroeg, of jongeren door financiële verleidingen ook daadwerkelijk vaker de bijstand

instromen. Er is mij geen onderzoek over de correlatie tussen die twee dingen bekend. Ik zie de heer Bolhuis kijken alsof hij deze getallen graag wat rustiger zou willen horen. Dat kunnen we wel regelen; we zorgen wel dat u deze getallen krijgt.

De heer **Hamstra** (CDA):
Was dit het eind van het blokje?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Hamstra** (CDA):
Oké. Dank aan de minister voor de beantwoording. Ten aanzien van dat begrotingsoverzicht armoede hoor ik de minister zeggen: goed idee, dat kunnen we opnemen in de voortgangsrapportage. Daar zijn we blij mee. Ik heb de voortgangsrapportage van maart erbij gepakt. Daarin lees ik op bladzijde 14: "De versnipperde aanpak van de overheid — met aparte verantwoordelijkheden, en daardoor programma's en subsidies op deelonderwerpen, zoals inkomen, zorg, onderwijs of veiligheid — belemmert integrale ondersteuning." Dat merk ik zelf ook. Mijn vraag ging eigenlijk over een nog bredere blik dan die we nu al hebben. Wat bijvoorbeeld niet behoort tot het Nationaal Programma Armoede en Schulden en wat ik dus ook niet in de voortgangsrapportage zie, gaat over Kansrijke Start, bestaanszekerheid voor ouderen, armoede onder talentvolle sporters, allemaal bij VWS. Van BZK is er een sociale agenda. Bij OCW zitten schoolmaaltijden, de brugfunctionaris, het programma School en Omgeving en het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Ik kan nog even doorgaan. Er staan best wel veel onderwerpen op die raken aan bestaanszekerheid en die belangrijk zijn om effectief op te kunnen lossen, maar die niet tot het programma horen. Mijn vraag is dus eigenlijk: als de minister het een goed idee vindt, kunnen we 'm dan breder trekken, zodat al het beleid dat we hier Den Haag in maken daaronder zou kunnen vallen?

Minister **Vijlbrief**:
Dat is een goede vraag. Ik vroeg het even aan Stijn, die naast mij zit. Hij zegt: in het kader van de sociale agenda zijn we dit in principe wel allemaal in kaart aan het brengen. Ik zal u dus toezeggen dat ik probeer bij de begrotingsbehandeling terug te komen op wat we nu aan het doen zijn. Dan moet u maar beoordelen of u dat voldoende vindt of niet. Via het NPAS kun je wel overzicht krijgen, maar de heer Hamstra zegt eigenlijk: ja, maar ik pak daar heel veel meer dingen bij die niet direct armoedebestrijding zijn, maar daar wel direct mee te maken hebben. Geef mij dus even de tijd om te kijken of via die sociale agenda — zo heet dat blijkbaar — de methode is. Als dat niet de methode is, moeten we het anders doen. We kunnen ook een overzicht maken waar deze dingen in staan. Ik ben het wel eens met ... Dat is misschien wel een aardig onderwerp om tijdens de begrotingsbehandeling te bespreken. Ik weet niet wie nou het woord "oerwoud" gebruikte. Het klinkt ook wel als veel allemaal. Er zit dus wel een redenering in, maar je moet je uitkijken voor het volgende. Als het veel is en je dingen gaat weggakken en onderbrengen, dan krijg je daarna weer — iedereen die wat langer meeloopt, weet dat — dat iedereen bij de volgende begrotingsbehandeling zegt: kan er nog een specifiek programma komen voor a, b of c? Laat mij bij de begrotingsbehandeling ingaan op die bredere vraag.

De heer **Hamstra** (CDA):

Daar ben ik blij mee. Ik snap het, want het is ook een grote vraag. Zoals ik al bewust zei: het is niet morgen opgelost, dus dit mag ook wel wat tijd kosten, als we het maar goed doen. Ik hoor de minister zeggen "sociale agenda". Die zie ik staan op de begrotingsstaat van BZK. Dat gaat over 146 miljoen. Waar ik het over heb, is breder dan die sociale agenda. Dat is voor mij wel een hele fundamentele. Als het alleen maar die sociale agenda is, dan zijn we er nog niet. Dat is 146 miljoen. Ik kom op 2 miljard, dus het is echt nog wel meer. Het geeft dus niks dat dat voorbereidend werk geeft. Als u 'm breder kunt interpreteren en er op die manier voorafgaand aan de begroting op kunt terugkomen, dan graag. Dan kunnen we kijken of we dan een volgende stap kunnen zetten. Dat is dus logisch. Ik hoop dat die brede interpretatie zo wordt meegenomen.

Minister Vijlbrief:

Ik zeg tegen de heer Hamstra: vergeet even het woord "sociale agenda". Ik begrijp heel goed wat hij bedoelt. Hij heeft er zelf blijkbaar goed naar gekeken, dus als hij mij dat blaadje met al die regelingen geeft, dan zijn we al erg opgeschoten. Dan laat ik bij de begrotingsbehandeling weten hoe we daar dan mee verdergaan. Ik blijf zeggen dat ik niet zeker weet — dat ik zou dus wel uit de effectmeting willen weten — of één baas op al die regelingen zetten nou zo ontzettend gaat helpen. Dat weet ik niet, dus daar moeten we naar kijken, maar ik kan het totaal volgen.

De voorzitter:

U kunt door met het tweede blokje.

Minister Vijlbrief:

Ja. Het tweede blokje is energiefonds en energiearmoede. Dat valt eigenlijk uiteen in ... Laat ik het als volgt formuleren. Ik wil wat zeggen over het energiefonds zelf. Ik wil wat zeggen over mensen die zeggen: nee, je kunt veel beter de belastingen verlagen et cetera. Je hebt ook nog het hele probleem wat erachter vandaan komt, namelijk mensen die je met het noodfonds niet bereikt. Dat zijn eigenlijk drie dingen die in het debat een rol speelden.

Ik begin maar even met de opmerkingen van de heer Mulder, de heer Ceulemans en anderen in de zin van: dit doe je allemaal jezelf aan; we gingen nog net niet Groningen openen, maar het ligt aan de belastingen en het ligt aan ... Nou, het ligt eigenlijk vooral aan de belastingen; dat is de hoofdmoot van de redenering. Dat debat kunnen we hier gaan voeren, maar dit is geen debat van de financiële woordvoerders. Dat heb ik ook een tijdje gedaan, net als de heer Mulder. Dat debat kennen we met elkaar: de opvatting van het kabinet is dat wij qua belastingen de goede mix kiezen. We maken niet voor niks het gas relatief duur ten opzichte van elektriciteit, omdat we met een transitie bezig zijn. Daar zijn de heer Mulder en de heer Ceulemans het niet mee eens, maar ik ben de minister van Sociale Zaken en ik heb vooral te maken met de gevolgen daarvan.

Ten aanzien van die gevolgen constateer ik dat je twee grote dingen kunt doen om iets te doen aan het feit dat mensen door de hoge energieprijzen in de knel komen. Dat hebben we al keurig opgeschreven in de brief van april. Het eerste, het allerbeste, is het verduurzamen van huizen. Dat verduurzamen van huizen is duur, kost tijd et cetera, maar het is wel echt de enige methode. Als ik met mensen praat die in buurten wonen met veel energiearmoede — daar praat ik ook mee — hoor ik dat zij allemaal, zonder uitzondering, wonen in een oud huis met niet-sluitende ramen et cetera. Dat is ellende. Ik ken die problematiek heel goed, omdat ik een paar jaar Groningen heb gedaan.

Groningen is de provincie met relatief de grootste energiearmoede. Dat is daar dus de hoofdweg, maar dat is een dure en langdurige weg en dat kost tijd.

Toen ik in februari aantrad, lag er op mijn bureau een heel hoog dossier over een publiek noodfonds. Nee, het energienoodfonds of de manier waarop we dat hadden gedaan, mocht niet meer. Het moest publiek worden; het moest ook structureel worden et cetera. Dat werkte voor geen meter. Iedereen liep vast; iedereen was ruzie aan het maken. Ik heb toen dus ... Wanneer was dat? Dat was bijna gelijk. Ik zal niet het woord gebruiken dat ik echt gebruikt heb, maar toen de oorlog in het Midden-Oosten kwam en de energieprijzen de pan uit rezen, heb ik gezegd: nu is het afgelopen met al dit gedoe; we gaan nu gewoon dat oude noodfonds weer optuigen, want dat werkte. "O ja, dat is waar." Dat hebben we toen dus gedaan. We hebben één ding echt heel erg veranderd. Dat wil ik hier toch nog een keer zeggen, ook voor iedereen die dit debat volgt. In het oude noodfonds, tot twee jaar geleden, was het "first come, first served". Als je te laat was en als het geld op was — dat was 40 miljoen à 50 miljoen — kreeg je niks meer. We hebben nu een noodfonds waaruit je altijd een bedrag krijgt als je aan de eisen voldoet, namelijk een relatief laag inkomen en relatief veel uitgaven aan energie. Dat bedrag kan oplopen tot €1.800 per jaar. Zo zit dat noodfonds in elkaar.

Dat noodfonds begint als de energieprijzen flink omhooggaan, namelijk begin januari. Dan gaan de energieprijzen omhoog omdat de nettarieven omhoog gaan omdat de netten versterkt en onderhouden moeten worden. Dat noodfonds begint op 1 januari. Dan kunnen mensen een aanvraag doen en dan krijgen ze binnen zes tot acht weken meestal een uitkering. We hebben dat keurig aan elkaar gekoppeld; ze hoeven daar niet veel voor te doen. Als je niet vaardig bent op de computer, kun je dat via papier doen. We hebben daar van alles voor ingeregeld om te zorgen dat dat goed gaat lopen.

Is het ideaal? Nee, want het is een noodfonds. Het is dus niet ideaal. Hebben we dat noodfonds na dit jaar nog een keer nodig? Dat zou zomaar kunnen, want ik ben er nog niet van overtuigd dat we volgend jaar een meer structurele oplossing hebben. Ik ben er ook niet van overtuigd dat de oorlog dan afgelopen is en dat de energieprijzen weer laag zijn. Dit is hoe het noodfonds werkt.

Heeft dat ding een nadeel? Ja, dat ding heeft één groot nadeel: je kunt vrij moeilijk mensen bereiken die niet stoken. Dat is logisch, want je moet ergens je criteria vandaan halen. De criteria zijn: een relatief laag inkomen en een relatief groot deel van je inkomen aan energie uitgeven. Het is goed dat we dit debat hebben, want er was zojuist een best wel slim idee: kunnen energiecoaches of mensen die bij energiearmoede in de buurt zijn, de mensen helpen om misschien toch toegang tot het noodfonds te krijgen, hoewel ze niet aan die criteria voldoen, of om gebruik te kunnen maken van allerlei gemeentelijke regelingen die er voor die mensen zijn? Ik denk dat dat het beste spoor is om te volgen. Ik heb ongetwijfeld binnenkort weer een gesprek met de VNG en Divosa. Ik zal met hen nog een keer bespreken hoe we dit — hoe zeg ik dit nou op een goede manier? — zo gebruiksvriendelijk mogelijk kunnen maken. Ik kan mensen die ik niet ken, niet iets geven. Daarom was de opmerking van de heer Bolhuis slim, denk ik: je moet mensen hebben die zich melden omdat zij de verwarming niet aandoen. Zij moeten zich bij iemand melden en die moet die mensen verder helpen naar een andere methode. Ik weet niet of ik het energiefonds voor al deze mensen open kan zetten, want ik denk dat we dan weer tegen de criteria aan gaan lopen. Ik moet gewoon kijken wat daar kan, maar ikzelf vind die weg via energiecoaches of mensen die op een andere mensen

begeleiden die in energiearmoede zitten, tot nu toe een van de betere wegen. De toezegging is dus dat ik daarover in gesprek ga met de VNG en met de uitvoerder, TNE, om te kijken of we dit zo veel mogelijk kunnen regelen. Daarmee is dus niet toegezegd dat ik al die mensen ga bereiken, want ik denk dat dat niet gaat lukken.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Een eenvoudige vraag voor de minister. Energie is warmte. Is dat een basisbehoefte?

Minister **Vijlbrief**:

Een eenvoudig antwoord: ja.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Waarom brengen we mensen dan 21% btw in rekening en niet 9%?

Minister **Vijlbrief**:

Dat moet u echt bij de ... Hier was ik al bang voor. Ik ben geen staatssecretaris Fiscale Zaken. Als de heer Mulder hier een antwoord op wil hebben, ga ik de staatssecretaris straks na het debat bellen. Dan krijgt u daar keurig een briefje over, want de wetsgeschiedenis van de btw op energie ken ik nu gewoon echt niet. Dat is ooit een keer zo ontstaan; ik weet niet waarom. Ik ga daar dus niet naar raden, want dat werkt meestal niet.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Dank voor de toezegging. Ik zie het briefje graag tegemoet, maar de minister hoeft er ook niet naar te raden. De minister heeft terecht over een hoop zaken een mening, ook over geld dat uitgegeven wordt op andere departementen. Zou het voor de minister wel een begaanbare weg zijn en zou het mensen helpen als we dat hoge btw-percentages naar beneden brengen, zodat mensen minder hoeven te betalen en thuis meer geld overhouden?

Minister **Vijlbrief**:

Het zou zonder meer helpen, maar het kabinet is dit echt niet van plan, want dit slaat een enorm budgettair gat; dat weet de heer Mulder ook best. Dit gaat over heel veel geld. Wij doen nu via het noodfonds gericht deze actie. De heer Mulder is het daar niet mee eens en wil liever een lage btw. Hij wil ook nul btw op de boodschappen. Hij wil overal ... Dat begrijp ik allemaal, maar deze luxe kan ik me niet veroorloven. Ik heb het geld niet. Het antwoord is dus nee.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

We willen dit dekken door bijvoorbeeld de btw op kunst en cultuur wél te verhogen, omdat zij geen basisbehoeften zijn. We brengen energie en warmte dan dus terug naar waar zij horen, namelijk bij de basisbehoeften. De luxedingen brengen we omhoog. Dat dekt elkaar. Dan zouden we iets kunnen doen voor mensen die nu in problemen zitten.

Minister **Vijlbrief**:

Ik heb de som niet gemaakt. Ik denk niet dat het waar is wat hier gezegd wordt. Ik denk niet dat het dekt, maar dat maakt me niet zoveel uit, want dan komen we in de discussie terecht die de heer Mulder en ik in een heel andere rol met elkaar hebben gehad over waarom het lezen van boeken in het lage btw-tarief zit. Laten we dat debat nu niet gaan voeren, want dit is geen fiscaal debat. Ik heb toegezegd dat ik de staatssecretaris van

Financiën zal vragen om nog een keer kort toe te lichten waarom energie in het hoge tarief zit.

Ik ga naar schulden, voorzitter.

De voorzitter:

Ik zie nog een interruptie van de heer Hamstra.

De heer Hamstra (CDA):

Ja, nog ten aanzien van energie. Tijdens de wetsbehandeling van proactieve dienstverlening heb ik een motie ingediend om niet alleen naar de SUWI-partijen te kijken maar ook naar samenwerking met de informele partijen, omdat zij heel vaak mensen kennen die wij als overheden en SUWI-organisaties niet kennen. Dat gaat dus niet alleen om het tegengaan van niet-gebruik, maar ook over het bereiken van die mensen. Zouden zij ook een rol kunnen spelen in het benaderen en misschien al kennen van de mensen waarover we het nu hebben en die we nu niet bereiken ten aanzien van de nood inzake energie? De reden van die vraag is dat ikzelf ook ervaring heb met energiecoaches. Die doen dat lang niet alleen maar voor de mensen in armoede en ik betwijfel heel eerlijk gezegd of zij die mensen kennen. Het is dus een begaanbaar pad dat óók kan worden bewandeld, maar doe het alstublieft niet alleen maar met energiecoaches, want we hebben volgens mij heel veel organisaties die die mensen al kennen.

Minister Vijlbrief:

Ook hierop is het korte antwoord ja. Dat doe ik graag; dat zal ik inbrengen. Overigens zal TNE, de organisatie die het energienoodfonds uitvoert, volgens mij in december, de maand die is bedoeld voor voorlichting, mensen die hun energiekraan niet opendoen, nadrukkelijk voorlichting geven over wat ze wél kunnen doen. Dat is dus ook een methode, maar laat mij dit even uitzoeken. Dan kom ik hierop terug.

Voorzitter. Dat brengt me bij schulden.

De voorzitter:

Sorry, minister.

De heer Bolhuis (PRO):

Dank voor het constructieve gebaar en de toezegging om dit te gaan doen. Het idee was inderdaad om dit met de energiecoaches te doen, maar het gaat er vooral om dat je mensen bereikt die in nood zitten maar die geen aanvraag durven te doen bij zo'n noodfonds. Het maakt niet uit of dat nou via energiecoaches gaat of via partijen die meer vanuit het middenveld werken. Ik snap heel goed dat er een soort externe partij of hulpverlener moet zijn die even een aanmelding moet doen. Daar gaat het ons vooral om. Ik denk dat we elkaar daarin vinden, maar ik denk dat het goed is om dit even te zeggen.

Minister Vijlbrief:

Ik had begrepen dat de energiecoach meer een voorbeeld was voor dergelijke personen; ik begreep wat de heer Bolhuis bedoelde.

Voorzitter. Dat brengt me bij schulden. Ik denk dat er op dat punt toch iets mis is gegaan

in de brief van september, waar volgens mij de heer Flach en nog iemand naar verwezen; ik weet niet meer wie. O, dat was de heer Mulder. In de brief lijkt een beetje gesuggereerd te worden dat we dat hele integrale schuldenoverzicht maar moeten vergeten, omdat het allemaal moeilijk is. Excuus van mijn kant richting de Kamer: dat had daar niet zo mogen staan, want ik vind dat ook niet. Dat is dus een beetje jammer; nee, het is juist niet jammer maar goed dat ik dat niet vind, want we willen werken aan een haalbare eerste versie van dat integrale schuldenoverzicht.

Ik zal de stappen schetsen die we daartoe zetten. Het Schuldenknooppunt is recent een publieke voorziening geworden; dat is één. Twee: in januari 2027 start de pilot Mijn Betaaloverzicht, waarmee mensen inzicht krijgen in hun financiële verplichtingen bij overheidsorganisaties. Daarnaast wordt de Schuldenwijzer uitgebreid met alle gerechtelijke schulden die in behandeling zijn bij gerechtsdeurwaarders, maar daar zitten de private schulden nog niet in; het kostte me in de pauze even tijd om dat uit te zoeken. In mei 2027 komt er een agenda naar de Kamer met stappen om private initiatieven die schulden in beeld brengen te stimuleren en te reguleren, met een aanpak om alle lopende ontwikkelingen bij elkaar te brengen. Wat ik eigenlijk zou willen, is dat ik dat uiteindelijk kan toevoegen aan Mijn Betaaloverzicht, dat in januari 2028 komt. Dat ga ik nu niet toezeggen, want ik weet niet of dat technisch kan. In januari 2028 is het overheidsdeel dus echt in de lucht; dan is de pilot klaar, als het goed is. Daar zou ik dat private overzicht eigenlijk zo snel mogelijk daarna aan willen toevoegen. Dan heb je het geheel. Dat is eigenlijk de roadmap die ik langs wilde lopen. Ik dacht dat het goed was om dit kalm en in de tijd te vertellen, omdat dat in die brief niet helemaal goed is gegaan. Het antwoord op de vraag van de heer Flach of de baten van zo'n schuldenoverzicht opwegen tegen de investering is dus: we zijn dat aan het doen, omdat we denken dat dat erg gaat helpen.

Dan een vraag van de heer Hamstra. Hij wacht op de uitwerking van één vaste betaaldag; dat hoeft allemaal niet morgen af, maar stap voor stap moet er wel wat veranderen. Ik heb onderzoek laten uitvoeren naar de praktische mogelijkheden om betaalmomenten en inkomensondersteuning samen te voegen tot één betaaldag met aansluiting op incasso's en vaste lasten. Ik hoop dat onderzoek in november naar uw Kamer te versturen. Aangezien wij de begrotingsbehandeling laat hebben, namelijk begin december, kunnen we het daar dan ook nog over hebben.

De heer Hamstra vroeg ook naar vroegsignalering: hoeveel mensen ontvangen na het signaal daadwerkelijke hulp? Laat ik even wat zeggen over die vroegsignalering, want daar ben ik de afgelopen tijd erg mee bezig geweest. Het is een van de effectiefste instrumenten tegen schulden om heel vroeg mensen met schulden die worden veroorzaakt door vaste lasten, dus door energie, water en dat soort bedrijven, te signaleren. In 2025 zijn ruim een miljoen van dit soort signalen verstuurd. Daarop hebben gemeenten bijna 800.000 bewoners benaderd met een hulpaanbod. Ruim 160.000 van die inwoners hebben daarop gereageerd, waarna ongeveer een derde hulp accepteerde van de gemeente. Ik wil het percentage van bereikte inwoners eigenlijk verdubbelen van die 20% naar 40%. Ik zeg dus tegen de heer Hamstra dat dat het doel is van de afspraken die ik heb gemaakt met een aantal organisaties, zoals de VNG, de organisaties die zich bezighouden met schulden en de vastelastenpartners. Ik heb met hen afgesproken dat ze dit percentage gaan verhogen. De gemeenten hebben structureel extra geld gekregen om ook wat met die signalen te kunnen doen.

De heer Hamstra vroeg ook hoe het staat met de motie met betrekking tot de verwijzrol van banken in het signaleren van inwoners met schulden. Daar wordt aan gewerkt. Dat komt terug in de vorm van de rapportage van het Nationaal Programma Armoede en Schulden.

Dan vroeg de heer Bolhuis of ik kan toezeggen in gesprek te gaan met de beroepsvereniging van gerechtsdeurwaarders. Dat ligt op het terrein van de staatssecretaris van Justitie, die hier vandaag helaas niet bij kan zijn omdat zij in een ander debat zit, maar in de Kamerbrief van juni over de aanpak van civiele invordering hebben de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en ik aangegeven dat het kabinet deze verwijzfunctie wettelijk wil verankeren. Dit wordt gezamenlijk uitgewerkt in nauwe afstemming met de beroepsvereniging van gerechtsdeurwaarders. De wetgeving is beoogd per 2029.

Dan ten slotte mevrouw Biekman: wanneer komt het kabinet met een serieus onderzoek naar de werking van het stelsel van bewindsvoerders en curatoren en wanneer kan op dat punt actie worden verwacht? Momenteel loopt een grootschalig onderzoek naar dat stelsel. Wanneer verwachten we de uitkomsten van dat lopende onderzoek? In het eerste kwartaal van 2027 komt een beleidsreactie van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, die zij de Kamer mede namens mij zal aanbieden. De staatssecretaris van Justitie gaat begin 2027 ook nog rondetafelgesprekken organiseren over het verhogen van de kwaliteit binnen dit stelsel van bewindsvoerders en curatoren.

Dat was het in dit blokje, voorzitter, en dan ben ik ook door de beantwoording heen.

De voorzitter:

Dat gaat rap. Dank u wel voor de beantwoording. Ik kijk naar de Kamerleden voor de inbreng in de tweede termijn. Of heeft u nog een interruptie, meneer Bolhuis?

De heer Bolhuis (PRO):

Ik heb een vraag die niet beantwoord is. Die vraag heeft te maken met dat betaalmoment.

De voorzitter:

U kunt die vraag nog een keer stellen.

De heer Bolhuis (PRO):

Mijn vraag was inderdaad hoe het staat met het nationale betaalmoment, maar ook vooral of de intentie is dat publieke dienstverleners overgaan naar dat ene moment. Is dat waar u naartoe werkt?

Minister Vijlbrief:

Het antwoord is ja.

De voorzitter:

Dat was kort en krachtig. Ik kijk dus naar de Kamer voor de inbreng in de tweede termijn. De heer Hamstra.

De heer Hamstra (CDA):

Dank, voorzitter. Dank aan de minister voor de beantwoording in de eerste termijn. Ik wil

bij dezen graag een tweeminutendebat aanvragen, want ik heb zelf misschien nog wat initiatieven.

Ik begin met het begrotingsoverzicht. Ik stond daar al even bij stil, maar voor ons is het heel belangrijk om die brede blik te hebben. Daarbij besef ik dat er een discussiepunt is, zoals de minister terecht aangaf: wat raakt direct aan het versterken van de bestaanszekerheid en wat indirect? Dat snap ik heel goed, terwijl we in de verschillende beleidsnota's ook lezen dat bepaald beleid, ook al raakt dat het versterken van de bestaanszekerheid indirect, wel daadwerkelijk bedoeld is om de bestaanszekerheid te versterken. Wanneer we dit verder gaan bekijken, vraag ik dus het liefst om een zo breed mogelijke interpretatie, want we kunnen altijd nog versmallen. Dat gaat helpen om te zien hoe de verschillende beleidsterreinen op elkaar interacteren, ook met inachtneming van de effectmeting die we daarna voor ons zien. Dat is dus nog een belangrijke.

Wat ik de minister hoorde zeggen over de coördinerende rol, vind ik heel logisch, want je kijkt inderdaad eerst of het opportuun is. Dat weet je aan de hand van die effectmeting. Ik kan dus helemaal meegaan met wat de minister daarover zei.

Misschien nog een laatste vraag over de gemeentelijke regelingen, als het mag, voorzitter. Ik snap dat de minister zegt dat maatwerk en harmonisatie kunnen conflicteren; wij zien zelf ook dat dat mogelijk is. De minister had het over "een basisgrens". Hebben we voor onszelf scherp wat een ondergrens zou moeten zijn en hoe wij die voor ons zien, misschien ook met inachtneming van het advies van de Commissie sociaal minimum? Je gaat namelijk nooit helemaal tegen dat bepaalde gemeenten ruimhartiger zijn dan andere gemeenten; dat hoeft ook niet. Als het maar niet zo is dat bepaalde mensen die het het meest nodig hebben, in de ene gemeente door het ijs zakken en in een andere gemeente niet. Wij vinden het ontzettend belangrijk dat dat niet kan gebeuren en dán heb je die discussie over die ondergrens.

Dat was het, voorzitter. Dank.

De **voorzitter**:
De heer Mulder.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Dank u, voorzitter. Om voor de geschiedschrijving compleet te zijn ten aanzien van de discussie over het verlagen van de btw op energie en het verhogen van de btw op kunst en cultuur: mocht er nog een verschil zijn in de afrekening, dan stel ik voor om ook de expatvergoeding af te schaffen. Dan kom ik er. Ook dat weet de minister, want die discussie hebben we ook vaker gehad. Ik dacht: laat ik even compleet zijn in dat verhaal. Ik ben blij dat de minister ook ziet dat het dan samen mogelijk is. Ik ben dus benieuwd hoe dat verder in het kabinet gaat.

Ik heb volgens mij nog één vraag openstaan. Naar aanleiding van het debat in oktober 2024 hebben we een toezegging gehad over een kosteloze betalingsherinnering. Daar is ook een pilot mee gestart. Mijn vraag is: als die pilot positief is, kunnen we dit dan blijvend maken?

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Bolhuis.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Dank u wel, voorzitter. Dank aan de minister voor de beantwoording en ook voor de toezegging om te kijken hoe de groep met verborgen energiearmoede mogelijk toch aangesloten zou kunnen worden op het tijdelijk noodfonds via de maatschappelijke organisaties, energiecoaches of wie daarvoor ook gevonden wordt. Ook dank voor de toezegging om voor Nederland te leren van het Belgische voorbeeld, het steunpunt.

Bij de discussie over harmonisatie vind ik het belangrijk dat ook mondzorg, kinderbrillen en dergelijke onder die basisnormen gaan vallen. Dat is een politiek standpunt, maar daar zullen we het tijdens het tweeminutendebat zeker over hebben. Dit vind ik echt heel belangrijk. Misschien kan dit in samenwerking met zo'n gemeentepolis, waar we aan moeten werken.

Dank ook voor de beantwoording van de vragen over buy now, pay later en dergelijke. Het is fijn dat er meer informatie beschikbaar is. Tegelijkertijd merk ik wel dat deze discussie over problematische schulden onder jongeren elke keer een beetje ondersneeuwt in dit debat; dat zeg ik dus ook richting de commissie. Ik zou graag nog eens een eigen debat over dit onderwerp willen hebben, maar dat is voor later.

Als laatste toch nog een vraag. De Commissie sociaal minimum heeft meerdere aanbevelingen gedaan. Daar zijn er een aantal van overgenomen, maar ook een heel aantal niet, bijvoorbeeld om elke vier jaar opnieuw te kijken naar het niveau van het sociaal minimum. Mijn vraag is eigenlijk wat we met die aanbevelingen gaan doen en of we die op termijn toch nog gaan overnemen, want dat lijkt mij heel belangrijk.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer De Beer.

De heer **De Beer** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Drie dingen, ten eerste mensen perspectief bieden. De minister ging daarop in door een aantal maatregelen te noemen die met name jongeren handvaten bieden om in ieder geval aan hun opleiding te blijven werken dan wel richting werk te gaan. Dus dank daarvoor. Ik ga ongetwijfeld nog regelmatig op dit onderwerp terugkomen.

Het tweede punt betreft de preventiekant, zeker op het punt van de schulden. Ik zou de minister willen wijzen op het initiatief van Humanitas, Moneytalks, om jongeren, met name mbo-studenten, bewust te maken van wat er allemaal vastzit aan omgaan met geld en welke concrete vraagstukken daarbij spelen.

De minister ging wat mij betreft redelijk snel over het gokken heen. Hij verwees naar nieuwe wetgeving die op komst is, maar zou hij daar toch nog een keer op willen reflecteren, dus niet alleen in termen van helemaal verbieden dan wel het feit dat de gemeente vrijwillig kan verwijzen naar een bepaalde website? Hoe kijkt hij aan tegen dat vraagstuk en hoe zouden we daar serieuzer mee om kunnen gaan?

Tot slot het integrale overzicht. Ik had het er zojuist in een interruptie richting de heer Hamstra over dat er onder andere bij de gemeente Utrecht initiatieven lopen om ertoe te

komen dat je één keer je gegevens aanlevert en dan voor alle inkomensondersteunende maatregelen een aanvraag zou kunnen doen. Zou de minister dat initiatief willen gaan bekijken en de Kamer daar uiteraard over willen informeren?

De voorzitter:

Dank u wel, meneer De Beer. Ik kijk dan weer vriendelijk naar de heer Hamstra.

De heer Hamstra (CDA):

Ik denk dat uw vraag is of ik het voorzitterschap wil overnemen en dat wil ik helemaal doen.

Voorzitter: Hamstra

De voorzitter:

Dan is het woord aan mevrouw Biekman van D66 voor haar inbreng in de tweede termijn.

Mevrouw Biekman (D66):

Dank u wel, voorzitter. Dank ook aan de minister voor de antwoorden. Ook dank aan de ambtelijke ondersteuning. Goed om te horen dat de minister de intentie heeft om de gemeentepolis te hervormen en dat er wordt gewerkt aan de plannen. Ik vraag echter ook of de minister kan toezeggen dat dit uitgewerkte plan met de Kamer gedeeld kan worden. Zo ja, op welke termijn? Of wordt dit meegenomen in de rapportage in Q1 waar de minister het eerder over heeft gehad?

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel voor uw inbreng in de tweede termijn. Dan geef ik het voorzitterschap weer over aan mevrouw Biekman.

Voorzitter: Biekman

De voorzitter:

Oké. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

De vergadering wordt van 16.08 uur tot 16.13 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering voor de tweede termijn van de minister.

Minister Vijlbrief:

Voorzitter, dank u wel. Er waren nog een paar vragen. Ik begin bij de heer Hamstra. Hij vroeg of je ook geen ondergrens moet stellen. Volgens mij zitten we een beetje door elkaar te praten hierover, dus ik ga het nog één keer proberen. Je hebt een sociaal minimum. Daar doen gemeentes nog wat bovenop. De vraag is: hoe maak je nou dat dat niet zodanig verschilt dat je, zoals de heer Hamstra het formuleert, door het ijs zakt? Ik pak dan gelijk maar even de vraag van mevrouw Biekman mee, over wat je er dan nog meer in stopt. Daar kun je nog een hele discussie over hebben. Dan krijg je dus de vraag of er zo'n gemeentepolis komt en of je daar dan ook de brillen en de tandzorg in

kan stoppen. Met andere woorden: dat is de discussie. Waarschijnlijk — maar ik ga nu voorspellen wat er uit deze gesprekken gaat komen — kom je op een soort bandbreedte uit. Dat klinkt heel logisch. Je staat dus wel verschillen toe, maar wel met een basis. De heer Bolhuis zegt dan terecht: er zal een politiek meningsverschil zijn over wat je wel en niet in die basis stopt. Je kunt ook nog de politieke opvatting hebben dat het sociaal minimum omhoog moet en dat je daardoor al deze dingen weghaalt. Dan harmoniseer je per definitie. Die opvatting bestaat ook. Ik denk dat best wel veel partijen in dit huis dat vinden. Dit is dus wat de gesprekken gaan opleveren.

De heer Mulder vroeg naar een kosteloze betalingsherinnering. Hij vroeg of die doorgaat als pilots succesvol zijn. Ja. Als de heer Mulder mij dan 19 miljoen levert ... Nee, hoor! Het kost wel geld als je dit wil gaan doen. Ik denk dat dat dan uit de envelop zal moeten komen die we ter beschikking hebben. De intentie is om ermee door te gaan als de pilot succesvol is.

Dan ga ik naar de vragen over de aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum. We hebben een hele rits aanbevelingen uit die commissie al gedaan, maar ik denk dat de heer Bolhuis — we zaten net even te praten — iets anders bedoelt dan het antwoord van net, namelijk: we hebben al veel aanbevelingen gedaan. Hij bedoelde vooral — ik wil het nog even checken — de zoveeljaarlijkse herijking van het sociaal minimum. Laat ik daar later even op terugkomen. Als de heer Bolhuis het goedvindt, ga ik daar later uitgebreider antwoord op geven. Dat is ook wel typisch iets om te behandelen in de begroting. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar budgetten. Nibud kijkt mee. Ik weet niet of wij ons nu voornemen om iedere vier jaar het sociaal minimum zelf te herijken. Anders ga ik nu niet het precieze antwoord geven.

De heer **Bolhuis** (PRO):

We kunnen het heel simpel maken. Kan de minister inderdaad voor de begrotingsbehandeling terugkomen op welke aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum nog niet zijn overgenomen en waarom niet?

Minister **Vijlbrief**:

Laten we het zo doen, laten we het zo doen. Als u het goedvindt, doe ik dat in de begrotingsbehandeling, want dat scheelt weer een brief. Dan hoeft u dat niet te vragen tijdens de begrotingsbehandeling. Ik heb dit nu opgeslagen. U wil heel graag een brief, hè?

De **voorzitter**:

Ik denk ...

De heer **Bolhuis** (PRO):

Een brief is wel fijn, want dan praten we over hetzelfde.

Minister **Vijlbrief**:

Dit was een kansloze poging om een brief te voorkomen! Ik stuur een brief.

Waar ik geen brief over ga sturen, zeg ik alvast tegen de heer De Beer ... Nee, hoor! Als hij dat wil, ga ik ook een brief over schrijven over gokken en jongeren in de voortgangsrapportage rond het Nationaal Programma Armoede en Schulden. Daar komt het dus in december in terug. Ik vind zelf het volgende. Ik ben er zelf in de loop der jaren

over van opvatting veranderd, omdat het gewoon tot veel problemen leidt. Ik ben ooit begonnen als een absolute liberaal op dit terrein. Naar mate ik ouder word, word ik steeds minder liberaal. Het zal aan de leeftijd liggen. De fundamentele oplossing is hier wel waar de staatssecretaris van Justitie denk ik mee bezig is, en niet wat wij hier verder aan pleisters plakken in het sociale domein. De vraag is even wat je eigenlijk toestaat en wat niet. Zij is hier nu niet, maar het komt terug in de voortgangsrapportage over het Nationaal Programma Armoede en Schulden.

Ten slotte heb ik nog één vraag openstaan. Die gaat over het voorbeeld van Utrecht. Die was ook van de heer De Beer. Ik zou graag kijken naar hoe zij dat dan doen. Er zijn misschien wel meer gemeentes die dit al doen en goed doen.

Dank aan de Kamer voor het fijne debat.

De voorzitter:

U bedankt voor de beantwoording. We zijn aan het einde gekomen van het debat. Het lid Hamstra heeft een tweeminutendebat aangevraagd en dat zal worden ingepland, met als eerste spreker de heer Hamstra. Ik lees even alle toezeggingen op.

- De minister gaat een begrotingsoverzicht armoede opnemen in de voortgangsrapportage wat betreft armoede en schulden. Ook een stand van zaken omtrent de pilot over de Rijksschoonmaakorganisatie wordt in deze rapportage opgenomen. Dat is een toezegging aan het lid Hamstra.
- Omtrent het basisniveau informeert de minister de Kamer in het eerste kwartaal van 2027.
- De minister zal de Kamer informeren over het hervormen van de gemeentepolis.
- De minister zal de staatssecretaris van Financiën vragen een briefje te sturen met toelichting waarom de btw op energie 21% is en niet lager.
- De minister gaat kijken hoe hij mensen die nu de kachel niet aanzetten beter kan bereiken en komt hier schriftelijk op terug. Dat was een toezegging aan de heer Bolhuis.

De heer Bolhuis (PRO):

Dat ging over de energicoaches.

De voorzitter:

De mensen die de energie ...

Minister Vijlbrief:

Ik sla even aan op "komt hier schriftelijk op terug". Ik dacht niet dat ik dat ... Dat is ook prima. Ik ga even in gesprek met VNG, Divosa, TNE en iedereen die hierbij betrokken is, om te kijken wat we kunnen regelen. Daar kan ik best even een brief over sturen, maar ik moet eerst even in gesprek met die mensen.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Hamstra heeft een vraag.

De heer Hamstra (CDA):

Aan die laatste drie toezeggingen is geen termijn gekoppeld. Zou ook aan die laatste

drie toezeggingen een termijn gekoppeld kunnen worden?

Minister **Vijlbrief**:

Dan moet u ze even weer noemen, want nu weet ik ze niet meer.

De **voorzitter**:

Dat is goed. Het gaat over de toezegging dat de minister de Kamer zal informeren over het hervormen van de gemeentepolis, aan het lid Biekman.

Minister **Vijlbrief**:

Dat is in het kader van die discussie over de harmonisatie bij de gemeente. Dat is dus het eerste kwartaal.

De **voorzitter**:

Oké, in het eerste kwartaal. De tweede is de toezegging dat de minister de staatssecretaris van Financiën zal vragen een briefje te sturen met toelichting waarom de btw op energie 21% is en niet lager.

Minister **Vijlbrief**:

Enkele weken. Dat doe ik alleen maar omdat ... De man zal het ongetwijfeld vanavond kunnen schrijven, maar laat ik hem daar nou niet toe verplichten. Het briefje komt eraan, in de komende weken.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Tot slot gaat het om de toezegging dat de minister gaat kijken hoe hij mensen die nu de kachel niet aanzetten beter kan bereiken.

Minister **Vijlbrief**:

Dat zal dit jaar moeten, want het heeft te maken met het Noodfonds Energie. Ik zal de Kamer daar dus voor de begroting even over rapporteren.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Ik mis nog de toezegging dat de kosteloze betaalherinnering blijft bestaan en dat niet ik de 19 miljoen hoeft te betalen, maar dat die uit de envelop komt.

Minister **Vijlbrief**:

U vergeet nu een voorwaarde, want ik had er wel bij gezegd: als die ... Nou ja, goed, ik hoeft het allemaal niet te vertellen.

De **voorzitter**:

Komt daar een brief over? Neemt u alles mee in de rapportage?

Minister **Vijlbrief**:

Ik weet eigenlijk niet wanneer de pilot klaar is. Wanneer was die pilot nou klaar? Het duurt nog wel even. Die komt dus niet snel.

De **voorzitter**:

Dus dan eigenlijk niet?

Minister **Vijlbrief**:

Ik zou er nu even geen termijn bij zetten.

De **voorzitter**:

Oké. Dan is het in die zin geen toezegging op papier, maar goed.

De heer **Bolhuis** (PRO):

Ik mis twee toezeggingen. Er was namelijk een toezegging gedaan om voor de begroting schriftelijk terug te komen op wat we kunnen leren van het Belgische voorbeeld, het steunpunt. Er was net uiteindelijk ook toegezegd dat er voor de begroting een brief zou komen over welke aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum niet zijn opgevolgd en hoe de regering daarnaar kijkt.

De **voorzitter**:

Dan kijk ik ook even naar de minister. Over de eerste toezegging hoorde ik dat de minister zei dat hij het tijdens de begrotingsbehandeling zal uitleggen en toelichten. De tweede kon volgens mij wel middels een brief.

Minister **Vijlbrief**:

Over de tweede had ik een brief toegezegd. De eerste doe ik mondeling, als de heer Bolhuis dat goedvindt, anders zijn ambtenaren alleen maar brieven aan het schrijven.

De **voorzitter**:

Dank. O, ook de heer De Beer heeft nog een opmerking.

De heer **De Beer** (VVD):

Even voor de volledigheid. Ik heb de minister niet gevraagd om een brief te schrijven. Hij gaf aan dat het onderwerp gokken terugkomt in de voortgangsrapportage. Ik weet niet of het een standaardonderwerp is dat sowieso zou terugkomen, maar anders zou ik zeggen: noteer het bij dezen.

Minister **Vijlbrief**:

Volgens mij was dit de voortgangsrapportage. Het zijn er twee, dus we moeten even uitkijken. Er is een voortgangsrapportage in december en er is er eentje volgend jaar. Deze kan in die van december terugkomen. Dat is dus dit jaar.

De **voorzitter**:

Oké, dan hebben we volgens mij alle toezeggingen gehad en geverifieerd. Dan dank ik de commissie voor dit, inderdaad, goede debat met elkaar. Ik dank ook de mensen die online meekijken en natuurlijk het publiek hier in de zaal. Ik sluit deze vergadering.

Sluiting 16.22 uur.

